

Fundacja Aktywizacja

**Pozarządowe Instytucje Rynku Pracy
w procesie aktywizacji zawodowej
osób z niepełnosprawnościami
– doświadczenia i wyzwania**

**Pozarządowe Instytucje Rynku Pracy
w procesie aktywizacji zawodowej
osób z niepełnosprawnościami
– doświadczenia i wyzwania**

Warszawa 2014

Autorzy: Agata Gawska, Dariusz Gosk, Agata Kliber

Współautorzy: Anna Góral, Artur Dębek, Justyna Fiedorowicz, Agnieszka Jaśkiewicz, Łukasz Jażdżewski, Barbara Jeziorska, Beata Kajak, Angelika Kapuśniak, Agnieszka Kisielewska, Małgorzata Kromka, Magdalena Królikowska-Mrowicka, Agnieszka Kucharska, Angelika Muciuś, Marta Niespodzińska, Magdalena Poźniak, Ewelina Simińska

Fundacja Aktywizacja
ul. Wiśniowa 40b lok. 8
02-520 Warszawa

Publikacja wydana została na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Oznacza to, że wszystkie zawarte w niej treści można kopiować i dowolnie wykorzystywać, a także tworzyć na ich podstawie utwory zależne pod warunkiem podania autora oraz nazwy licencjodawcy:

Fundacja Aktywizacja, www.aktywizacja.org.pl.

Spis treści

WSTĘP	7
1. POTENCJAŁ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH – ROLA POZARZĄDOWYCH INSTYTUCJI RYNKU PRACY W PROCESIE AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	8
2. DOŚWIADCZENIA FUNDACJI AKTYWIZACJA JAKO AGENCJI ZATRUDNIENIA PO DZISIĘCIU LATACH DZIAŁALNOŚCI	10
3. PODSTAWOWE DANE Z BADANIA „NIEPUBLICZNE AGENCJE ZATRUDNIENIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH. MOŻLIWOŚCI I DYLEMATY ROZWOJU W SEKTORZE POZARZĄDOWYM”	12
4. WNIOSKI I REKOMENDACJE Z BADANIA „NIEPUBLICZNE AGENCJE ZATRUDNIENIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH. MOŻLIWOŚCI I DYLEMATY ROZWOJU W SEKTORZE POZARZĄDOWYM”	16
5. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE NA RYNKU PRACY W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH	19
Województwo dolnośląskie	19
Województwo kujawsko-pomorskie	21
Województwo lubelskie	23
Województwo lubuskie	25
Województwo łódzkie	27
Województwo małopolskie	29
Województwo mazowieckie	31
Województwo opolskie	33
Województwo podkarpackie	35
Województwo podlaskie	37
Województwo pomorskie	39
Województwo śląskie	41
Województwo świętokrzyskie	43
Województwo warmińsko-mazurskie	45
Województwo wielkopolskie	47

Województwo zachodniopomorskie.....	49
6. CENTRA EDUKACJI I AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH – STATYSTYKI DZIAŁANIA W OBSZARZE RYNKU PRACY	51
Białystok.....	51
Bydgoszcz.....	52
Łódź	53
Opole	54
Poznań	55
Rzeszów.....	57
Warszawa	60
Wrocław.....	61
7. DOŚWIADCZENIA FUNDACJI AKTYWIZACJA WE WSPÓŁPRACY Z PRACODAWCAMI.....	62
8. POZARZĄDOWE INSTYTUCJE RYNKU PRACY – NOWE MOŻLIWOŚCI W ŚWIELE NOWELIZACJI USTAWY O PROMOCJI ZATRUDNIENIA I INSTYTUCJACH RYNKU PRACY	66

WSTĘP

Dynamika zmian na rynku pracy, uwarunkowana tendencjami politycznymi, ekonomicznymi i demograficznymi, doprowadziła do konieczności głębokich i innowacyjnych transformacji w polskim prawie. Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – znowelizowana w maju 2014 r. – wprowadza wiele nowych rozwiązań, które mają na celu poprawę sytuacji bezrobotnych Polaków, w tym osób z niepełnosprawnościami.

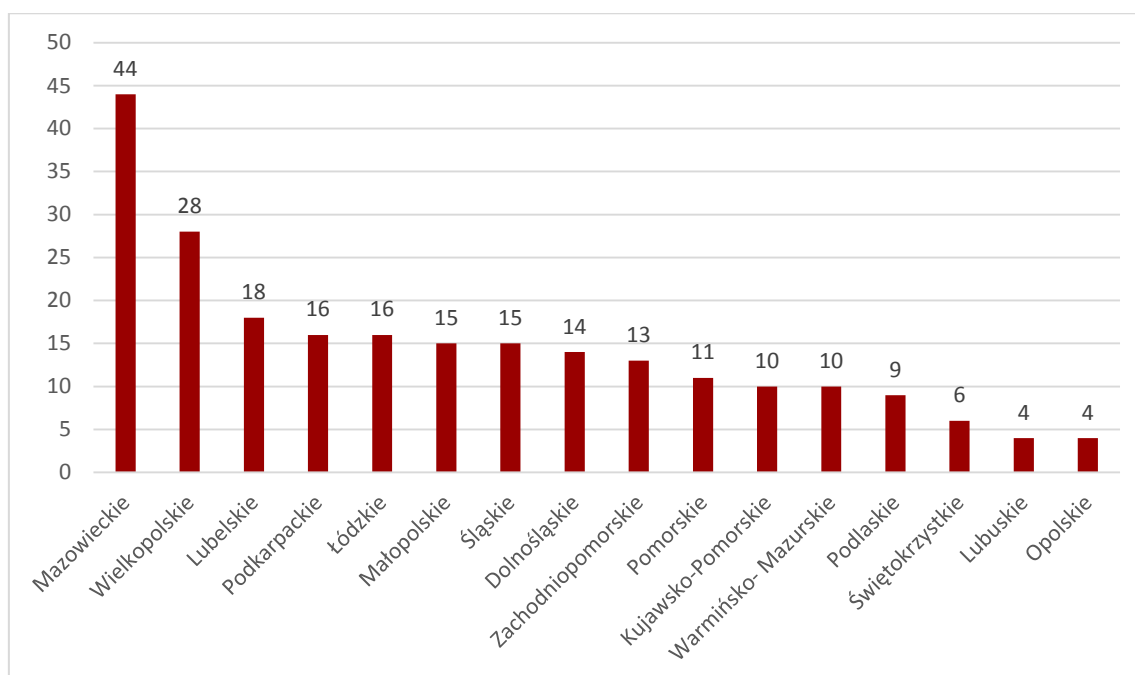
Kluczową rolę w zwiększeniu dostępu do rynku pracy dla osób z niepełnosprawnościami powinny odegrać w najbliższych latach organizacje pozarządowe będące Pozarządowymi Instytucjami Rynku Pracy tzn. posiadające status agencji zatrudnienia, które na mocy ustawy będą mogły podejmować działania zlecane przez publiczne służby zatrudnienia, finansowane z Funduszu Pracy.

W niniejszej publikacji przedstawiamy rolę NGO w procesie poprawy dostępu do zatrudnienia dla osób z niepełnosprawnościami na przykładzie działań Fundacji Aktywizacja. W pierwszej części wskazujemy najważniejsze założenia i rekomendacje z badania potencjału organizacji pozarządowych aktywizujących zawodowo osoby niepełnosprawne. Następnie przedstawiamy sytuację w każdym z województw, ukazując tło statystyczne oraz podejmowane przez Fundację działania – aby pokazać, w jaki sposób można skutecznie współpracować z pracodawcami i jak zachęcać do budowania różnorodnego zespołu. Końcowa część poświęcona jest możliwościom rozwoju usług rynku pracy, świadczonych przez organizacje pozarządowe, w świetle zmian Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Całość uzupełniają studia przypadku – historie osób niepełnosprawnych, które z sukcesem rozpoczęły swoją drogę zawodową lub po kilkuletniej przerwie powróciły na rynek pracy.

Agata Gawska

1. POTENCJAŁ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH – ROLA POZARZĄDOWYCH INSTYTUCJI RYNKU PRACY W PROCESIE AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Organizacje pozarządowe – z jęz. angielskiego zwane NGO, a inaczej trzecim sektorem – stanowią znaczącą siłę w realizacji działań z zakresu przywracania i wprowadzania do pracy osób bezrobotnych. W ujęciu statystycznym to 6767 organizacji działających na rzecz integracji/reintegracji społecznej i zawodowej oraz promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy. Należy zauważyć, że ta statystycznie duża liczba NGO nie przekłada się na liczbę zarejestrowanych agencji zatrudnienia trzeciego sektora, których jest tylko 233, co stanowi jedynie 5,13% wszystkich podmiotów w Krajowym Rejestrze Agencji Zatrudnienia.

Wykres: Liczba organizacji pozarządowych w Krajowym Rejestrze Agencji Zatrudnienia, w podziale na województwa, wg danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (MPIPS) na koniec 2013 r.

W ostatnim czasie organizacje pozarządowe są postrzegane jako kluczowy, a wręcz nieodzowny realizator usług społecznych. Pokazuje to kierunek wdrożonych i planowanych zmian legislacyjnych, w świetle których NGO mają stać się realizatorami wielu usług społecznych, w tym z obszaru rynku pracy. Odrębną kwestią pozostaje świadomość zmian w samym sektorze. Biorąc pod uwagę, że tylko 233 organizacje posiadają status agencji zatrudnienia, a Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dotyczy realizacji usług wyłącznie przez podmioty z takim statusem, można stwierdzić, że

potencjał ponad 6 tysięcy NGO nie będzie mógł, ze względów formalnych, zostać wykorzystany.

Ważnym aspektem, pokazującym potencjał NGO jako realizatora usług publicznych, jest zaplecze merytoryczne i wieloletni *know-how* w zakresie świadczenia wyspecjalizowanych usług rynku pracy głównie dla grup defaworyzowanych: niepełnosprawnych, młodzieży czy osób 50+. Obecnie, według różnych danych, w sektorze zatrudnionych jest od 130 tysięcy (MPiPS) do 190 tysięcy pracowników (Klon/Jawor), w większości merytorycznych, w tym świadczących bezpośrednio usługi dla klientów. Takie dane pokazują, że trzeci sektor jest dużym pracodawcą, a biorąc pod uwagę wzrost kontraktacji usług, można przewidywać jego rozwój w najbliższym czasie.

Wykorzystanie udziału organizacji pozarządowych w realizacji zapisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w zakresie kontraktacji niesie ze sobą wartość dodaną, o której warto pamiętać. Podmioty trzeciego sektora – w odróżnieniu od komercyjnych agencji zatrudnienia – wypracowany zysk w całości przeznaczają na realizację swojej misji. W praktyce oznacza to, że kwoty stanowiące przychód z realizowanych kontraktów muszą być wykorzystane na działania społeczne, w tym z obszaru rynku pracy. Tym samym środki publiczne są reinwestowane (czyli pracują podwójnie), przyczyniając się do budowy kapitału społecznego i walki z bezrobociem!

2. DOŚWIADCZENIA FUNDACJI AKTYWIZACJA JAKO AGENCJI ZATRUDNIENIA PO DZISIĘCIU LATACH DZIAŁALNOŚCI

Agencja zatrudnienia Fundacji Aktywizacja (nr rejestru 947/1a) to jedna z pierwszych tego typu jednostek prowadzonych przez organizację pozarządową, działającą w obszarze aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych. Decydując się 10 lat temu na sformalizowanie naszej aktywności z obszaru rynku pracy, świadczyliśmy usługi jedynie w Warszawie. Obecnie udzielamy wsparcia osobom z niepełnosprawnościami z całej Polski, prowadząc 8 regionalnych Centrów Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych.

Jako Pozarządowa Instytucja Rynku Pracy dynamicznie działamy na rzecz tworzenia i nawiązywania partnerstw międzysektorowych w tym zakresie. Braliśmy udział w pilotażowych projektach kontraktowania usług („Partnerstwo dla pracy”). Z roku na rok rozwijamy zakres naszej działalności i stanowimy coraz bardziej znaczącą alternatywę dla publicznych służb zatrudnienia, włączając się w proces zmian zmierzających do kształtowania nowych narzędzi walki z bezrobociem.

Działamy w oparciu o wypracowane i wdrożone standardy usług, zapewniające najwyższą jakość naszej oferty, która ewoluuje zgodnie z najnowszymi rozwiązaniami w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Oferujemy usługi zatrudnienia wspomaganego, trenera pracy, trenera aktywności, mamy bogatą ofertę szkoleń i kursów zawodowych, dostosowanych do potrzeb i możliwości beneficjentów z niepełnosprawnościami.

Szczególny nacisk kładziemy na propagowanie idei społecznej odpowiedzialności biznesu, pozyskiwanie pracodawców i przekonywanie ich do zatrudniania osób z niepełnosprawnościami, tworzenia nowych miejsc pracy oraz dostosowywania istniejących już stanowisk. Kompleksowo wspieramy pracodawców w prowadzonych projektach rekrutacyjnych, oferując wiele specjalistycznych usług (m.in. doradztwo personalne, audyt dostępności miejsc pracy, szkolenia z zakresu zarządzania różnorodnym zespołem). Indywidualizacja wsparcia oraz kompleksowe działania pozwalają nam na precyzyjny dobór osoby z niepełnosprawnością na konkretne stanowisko pracy.

Bogate doświadczenie Fundacji oraz szeroka sieć kontaktów sprawiają, że jesteśmy liderem w zakresie wprowadzania osób z niepełnosprawnościami na rynek pracy. Ich liczba z każdym rokiem wzrasta:

- 322 osoby w 2012 r.,
- 463 osoby w 2013 r.,

- 590 osób według stanu na koniec sierpnia 2014 r. (przewidywalna liczba na koniec roku – 850 osób).

Od początku naszej działalności nawiązaliśmy współpracę z ponad 1500 pracodawcami z sektora prywatnego i publicznego. Z naszego doświadczenia skorzystały m.in. firmy: Tesco, Avanssur S.A., Allianz Polska S.A., Sodexo Polska, Dr Irena Eris, Leroy Merlin, IBM, Microsoft, InPost, McDonald's.

3. PODSTAWOWE DANE Z BADANIA „NIEPUBLICZNE AGENCJE ZATRUDNIENIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH. MOŻLIWOŚCI I DYLEMATY ROZWOJU W SEKTORZE POZARZĄDOWYM”

W 2013 r. Fundacja Aktywizacja przeprowadziła badanie dotyczące niepublicznych agencji zatrudnienia, prowadzonych przez organizacje pozarządowe specjalizujące się w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych¹. Celem było zaprezentowanie dynamicznego rozwoju i postawienie wewnętrznej diagnozy agencji, określenie ich potencjału, relacji z otoczeniem (w szczególności z innymi instytucjami rynku pracy, publicznymi służbami zatrudnienia) oraz czynników, które przeszkadzają lub mogą przeszkodzić im w dalszej intensyfikacji prowadzonych działań.

Zastosowano zestandaryzowany kwestionariusz wywiadu, pozwalający na zestawienie odpowiedzi oraz przygotowanie zbiorczych analiz statystycznych. W badaniu wzięło udział 31 podmiotów (na pytania odpowiadali pracownicy poszczególnych agencji). Zostało ono skonstruowane w sposób, który pozwolił na kompleksową diagnozę zakresu i potencjału realizowanych działań. Warto podkreślić, że jest to jedyne tak szczegółowe opracowanie dotyczące agencji zatrudnienia prowadzonych przez NGO, a cykliczne powtarzanie badania w przyszłości pozwoli na ocenę rozwoju tego obszaru działań organizacji pozarządowych.

Agencje same o sobie

Agencje zatrudnienia osób niepełnosprawnych bardzo dobrze postrzegają swój potencjał. Najlepiej oceniana jest infrastruktura, wysokie noty otrzymały także: siła marketingowa, działalność doradcza, zarządzanie jakością, organizacja i zarządzanie oraz wyspecjalizowane kadry, doskonała wiedza merytoryczna pracowników – również na temat potrzeb klientów – oraz bardzo dobra znajomość sytuacji na rynku pracy. W badaniu zwracano uwagę także na lojalność pracowników, ukierunkowanie na podnoszenie kwalifikacji oraz pożądaną skłonność do poszukiwania innowacyjnych rozwiązań.

Najgorzej oceniona została sfera finansów – w szczególności stabilność finansowa organizacji prowadzącej agencję – a także uzależnienie od środków publicznych. Większość podmiotów utrzymuje się z projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (71,0%), dotacji z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) (45,2%), dotacji samorządowych (12,9%).

---

¹ *Niepubliczne agencje zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Możliwości i dylematy rozwoju w sektorze pozarządowym*, A. Klimczuk, M. Siedlecki, P. Sadowska, M. Sydow; koncepcja i nadzór merytoryczny: A. Gawska, B. Mioduszewski, Warszawa – Białystok 2013.

Działania agencji

Badanie pozwoliło na przedstawienie statystycznego obrazu agencji zatrudnienia aktywnej na rynku osób niepełnosprawnych. Średnio podmiot tego typu:

- rejestruje w ciągu roku 374 poszukujące pracy osoby z niepełnosprawnością,
- pozyskuje miesięcznie 6 ofert pracy (w ciągu roku 74 oferty),
- 5 klientów miesięcznie (61 rocznie) dzięki jego wsparciu znajduje zatrudnienie.

Oprócz standardowej oferty (obejmującej pośrednictwo pracy, doradztwo personalne) wszystkie przebadane agencje świadczyły dodatkowe usługi, w dużym stopniu sprofilowane pod kątem potrzeb ich klientów, wspierające beneficjentów w procesie wchodzenia na rynek pracy. Są wśród nich:

- diagnoza i ocena predyspozycji i kompetencji zawodowych,
- przygotowywanie indywidualnych programów wsparcia,
- pomoc w sporządzaniu dokumentów aplikacyjnych,
- indywidualne i grupowe poradnictwo zawodowe,
- szkolenia z autoprezentacji, przygotowanie do spotkania z pracodawcą itp.,
- organizacja szkoleń i kursów zawodowych,
- organizacja targów pracy.

Klienci agencji

Badanie pozwoliło na skategoryzowanie głównych klientów niepublicznych agencji zatrudnienia według następujących kryteriów:

- **Rodzaj niepełnosprawności.** Przeważają osoby z ograniczoną sprawnością ruchową (77,4%) oraz z niepełnosprawnością psychiczną (74,2%), znacznie rzadziej zgłaszają się osoby z niepełnosprawnością sensoryczną (35,5%).
- **Wiek i płeć.** W wymiarze demograficznym najczęściej klientem agencji jest kobieta w wieku 25-50 lat. Z usług częściej korzystają osoby powyżej 50. roku życia niż osoby do 25. roku życia. Związane jest to ze strukturą wiekową osób niepełnosprawnych w Polsce (starzejące się społeczeństwo) oraz wyraźnym wzrostem liczby osób z niepełnosprawnością, które podejmują studia.
- **Cel korzystania.** Osoby niepełnosprawne najczęściej zgłaszają się, aby skorzystać z bogatej oferty świadczonych przez dany podmiot usług, takich jak: poradnictwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, pomoc

w aplikowaniu o pracę, zajęcia z autoprezentacji, indywidualne programy wsparcia i rozwoju umiejętności interpersonalnych. Niepełnosprawni beneficjenci poszukujący zatrudnienia najwyżej cenią sobie bezpośredni kontakt z agencją, przygotowanie, wiedzę i kwalifikacje jej pracowników.

Pracodawcy i oferty pracy

Badanie miało również na celu uzyskanie kompleksowych informacji o pracodawcach korzystających ze wsparcia agencji oraz o najczęściej pojawiających się ofertach pracy. Najwięcej ogłoszeń pochodziło z branży usługowej (36%), budowlanej (11,6%), handlowej (11,6%), hotelarskiej i gastronomicznej (11,6%). Na dalszych pozycjach znalazły się sektory, takie jak: kultura, rozrywka i rekreacja. Znaczący jest fakt, że niemal nie występowały propozycje zatrudnienia w jednostkach administracji publicznej – było to jedynie 1,4% wszystkich ofert.

Do najczęściej poszukiwanych należeli pracownicy:

- wykonujący prace proste – sprzątanie, usługi porządkowe, pracownicy gospodarczy,
- ochrony mienia – agent ochrony, stróż, dozorca,
- wykonujący zawody biurowe – archiwistka, wpisywanie danych, pracownik biurowy,
- sektora IT i e-pracownicy – grafik komputerowy, informatyk, telemarketer.

Najrzadziej poszukiwano pracowników:

- na stanowiska zarządcze – kierowników,
- wykonujących zawody techniczne, wymagające specjalistycznych uprawnień,
- wykonujących zawody administracyjne.

Raport ukazuje również, jakiego rodzaju cech i kwalifikacji oczekiwali pracodawcy w zgłaszanych do agencji ofertach. Wśród najważniejszych są:

- stopień i rodzaj niepełnosprawności – 96,8%,
- otwartość na nowe doświadczenia, samodzielność, kreatywność – 87%,
- ukończenie kursów specjalistycznych – 84%, prawo jazdy – 81%, certyfikaty branżowe – 81%,
- posługiwanie się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi – 93,5%,
- kultura ogólna – 90,2%, kompetencje interpersonalne (w tym komunikatywność) – 87,1%,
- kompetencje matematyczne i naukowo-techniczne – 48%,
- postawy przedsiębiorcze – 45%,

- referencje od poprzednich pracodawców – 41,9%,
- najmniejsze znaczenie mają takie cechy osobowe kandydatów, jak: wytrwałość – 16,1%, konsekwencja – 16,1%, samokontrola – 16,1%, i ciekawość poznawcza – 16,1%.

4. WNIOSKI I REKOMENDACJE Z BADANIA „NIEPUBLICZNE AGENCJE ZATRUDNIENIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH. MOŻLIWOŚCI I DYLEMATY ROZWOJU W SEKTORZE POZARZĄDOWYM”

Badania pokazały, że niepubliczne agencje zatrudnienia mogą stanowić uzupełnienie oraz doskonałą alternatywę dla publicznych służb zatrudnienia. To podmioty, które dysponują wykwalifikowaną kadrą, sprawdzonymi i ciągle doskonalonymi narzędziami pracy, dążą do standaryzacji i profesjonalizacji swoich usług, ciągle poszukując innowacyjnych form wsparcia osób niepełnosprawnych. Charakteryzują się niskim poziomem biurokratyzacji, natomiast koncentrują się na bardziej indywidualnym i długofalowym kontakcie z klientem, co pozwala na dokładną analizę jego potrzeb, ograniczeń, możliwości. Wewnętrzne słabe strony agencji wiążą się głównie ze sferą finansów, są to: brak stabilności finansowej, rosnące koszty podnoszenia jakości i standaryzacji świadczonych usług, uzależnienie od zewnętrznych źródeł finansowania.

Autorzy raportu w podsumowaniu wskazują rozwiązania, które mogą wpłynąć na poprawę obecnego stanu i wzmocnienie potencjału niepublicznych agencji zatrudnienia. System wsparcia tych podmiotów powinien być powiązany z wdrażaniem polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych i stać się jej stałym, niezbędnym elementem. Podkreślana jest potrzeba współpracy międzysektorowej – zaangażowania do tego procesu władz publicznych oraz publicznych służb zatrudnienia, tworzenia partnerstw, przestrzeni do wymiany dobrych praktyk, inspiracji i poszukiwania wspólnych rozwiązań.

Rekomendacje dla agencji zatrudnienia

- Tworzenie i wdrażanie strategii rozwoju, prowadzenie analiz mocnych i słabych stron agencji oraz ich otoczenia – planowanie działań w oparciu o tę wiedzę, ich monitoring i ocena.
- Dalsza indywidualizacja form wsparcia – standaryzacja świadczonych usług i prowadzonych działań.
- Reagowanie na zmieniające się wymogi rynku pracy – oferowanie pracy tymczasowej i pośrednictwa do pracy za granicą (u pracodawców zagranicznych) oraz skierowanie usług również do osób starszych.
- Zmniejszanie uzależnienia od dostępu do grantów i dotacji publicznych – na rzecz samodzielnego zdobywania środków w ramach działalności gospodarczej, dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez nowe rozwiązania (np. fundraising).

- Tworzenie partnerstw sektora pozarządowego, publicznego oraz biznesowego na rzecz skutecznego procesu aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością – w zakresie wymiany informacji, dobrych praktyk, inspiracji, nowych rozwiązań, ewaluacji podejmowanych działań.

Rekomendacje dla publicznych służb zatrudnienia

- Zainteresowanie się korzyściami i możliwościami współpracy z niepublicznymi instytucjami rynku pracy – szczególnie jako wykonawcami zleconych usług rynku pracy, co może poprawić efektywność samych urzędów.
- Minimalizowanie barier we współpracy, ograniczanie i upraszczanie procedur administracyjnych.
- Wspieranie działalności agencji poprzez szkolenia specjalistyczne i wspólne projekty z władzami lokalnymi.
- Wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy powinny gromadzić i prezentować publicznie dobre praktyki współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi agencje zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
- Urzędy pracy powinny wychodzić z inicjatywą współpracy do agencji zatrudnienia i instytucji publicznych, tworząc kompleksowe programy aktywizacji osób bezrobotnych i poszukujących zatrudnienia, dostosowane do potrzeb i możliwości lokalnego rynku pracy.
- Niezbędne jest kształtowanie rozwiązań na rzecz pogłębienia współpracy między urzędami pracy a agencjami zatrudnienia w zakresie wymiany informacji, ofert i zadań.
- Odejście od stereotypu współpracy jako dodatkowych kosztów – na rzecz myślenia o oszczędnościach i korzyściach dzięki lepszemu wykorzystaniu zasobów, wiedzy, umiejętności i kontaktów.

Rekomendacje dla władz publicznych

- Zmiany w mechanizmach stałego finansowania agencji zatrudnienia osób niepełnosprawnych – poprzedzone przeglądem dotychczasowych rozwiązań i sposobów wykorzystywania środków europejskich – przeprowadzone przez MPiPS oraz PFRON.
- Prowadzenie kampanii społecznych na rzecz zwiększenia zatrudnienia osób niepełnosprawnych w jednostkach administracji publicznej oraz pozostałych sektorach.

- Zwiększenie świadomości pracodawców dotyczącej kwalifikacji i kompetencji zawodowych osób niepełnosprawnych.
- Budowanie pozytywnych relacji i inicjowanie współpracy organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i podmiotów komercyjnych, działających na rzecz promocji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
- Tworzenie mechanizmów umożliwiających pogłębianie relacji pracodawców i agencji zatrudnienia oraz zachęt finansowych do przyjmowania do pracy osób niepełnosprawnych.
- Władze publiczne powinny promować wspólne projekty – organizacji pozarządowych z instytucjami edukacyjnymi i otoczeniem biznesowym – które mają na celu tworzenie miejsc pracy i przygotowywanie niepełnosprawnych do wejścia na rynek pracy.

5. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE NA RYNKU PRACY W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH

Województwo dolnośląskie

Demografia

Województwo dolnośląskie położone jest w południowo-zachodniej części Polski, a pod względem wielkości plasuje się na 7. miejscu w kraju, zajmując powierzchnię 19 947 km². To jedno z najgęściej zaludnionych województw w kraju – gęstość zaludnienia wynosi 146 osób/km². Dolnośląskie wytwarza 8,6% PKB³.

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 11,2% i była o 1,7 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia: w powiecie wrocławskim było to 4,7%, natomiast w powiecie wałbrzyskim 25,7%⁴. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Na terenie województwa funkcjonują trzy Specjalne Strefy Ekonomiczne: Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „Invest Park” Sp. z o.o., na którą składają się 32 podstrefy, Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości, dysponująca terenami inwestycyjnymi o łącznej powierzchni około 339 ha i składająca się z 14 podstref położonych na terenie województwa dolnośląskiego, oraz Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna obejmująca łącznie 416,79 h terenów inwestycyjnych typu *greenfield*, przeznaczonych pod inwestycje przemysłowe i usługowe⁵.

Jak wynika z danych Narodowego Spisu Powszechnego, w 2011 r. w województwie dolnośląskim było 2 915 241 mieszkańców. 383 758 z nich to osoby niepełnosprawne, co stanowi 13,2% ogółu ludności województwa.

² Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

³ Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto. Rachunki regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (08.10.2014).

⁴ Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w sierpniu 2014 r., <http://wroclaw.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spoleszno-gospodarczej-wojewodztwa-dolnoslaskiego-w-sierpniu-2014-r-,1,28.html> (02.10.2014).

⁵ Dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, bip.umwd.dolnyslask.pl (12.08.2014).

W tej grupie jest 253 488 osób niepełnosprawnych prawnie (66% osób niepełnosprawnych), a 130 270 biologicznie (34%)⁶.

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 1 912 229 osób w wieku produkcyjnym⁷. 1 107 684 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 943 079 utrzymuje się z pracy najemnej: 324 472 mieszkańców pracuje w sektorze publicznym, 618 607 – w sektorze prywatnym⁸.

W województwie dolnośląskim zamieszkuje 253 488 osób niepełnosprawnych prawnie. Dla 30 550 (12%) praca jest głównym źródłem utrzymania. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 15,7%⁹.

Agencje zatrudnienia

W województwie dolnośląskim zarejestrowane są 422 agencje zatrudnienia. Przeważają podmioty prowadzone przez osoby fizyczne (185) i spółki z o.o. (168), znacznie mniej ma status stowarzyszenia (9) i fundacji (5)¹⁰.

---

⁶ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie dolnośląskim. Stan*

i struktura społeczno-ekonomiczna, Główny Urząd Statystyczny, <http://wroclaw.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechneludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-dolnoslaskim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-nsp-ludnosc-i-mieszkan-2011,10,1.html> (08.10.2014).

⁷ Główny Urząd Statystyczny <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stand-i-struktura-demograficzno-spoeczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

⁸ <http://wroclaw.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechneludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-dolnoslaskim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-nsp-ludnosc-i-mieszkan-2011,10,1.html> (10.10.2014).

⁹ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

¹⁰ Dane Krajowego Rejestru Agencji Zatrudnienia, www.kraz.praca.gov.pl (25.08.2014).

Województwo kujawsko-pomorskie

Demografia

Województwo kujawsko-pomorskie zajmuje powierzchnię 17 972 km², co daje 10. pozycję w kraju. Gęstość zaludnienia wynosi 116 osób/km²¹¹. Pod względem poziomu rozwoju gospodarczego województwo należy do grupy regionów doganiających¹² – jego udział w tworzeniu PKB w 2011 r. wynosił 4,5%¹³.

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 15,8% i była o 1,6 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia, wynoszącej w Bydgoszczy 8,0%, natomiast w powiecie włocławskim 25,2%¹⁴. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Na terenie województwa funkcjonuje Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna, zajmująca 736,27 ha, gdzie znajdują się firmy produkcyjne i usługowe o kapitale polskim i zagranicznym. Ponadto rozwojowi przedsiębiorczości sprzyja działalność 7 parków przemysłowo-technologicznych – w Bydgoszczy, Toruniu, Grudziądzu, Świeciu, Włocławku oraz Solcu Kujawskim.

Zgodnie z danymi z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. województwo kujawsko-pomorskie miało 2 097 635 mieszkańców, 264 313 (12,6%) z nich to osoby niepełnosprawne¹⁵. 194 416 osób miało niepełnosprawność prawną (74% niepełnosprawnych), natomiast 69 897 (26%) – biologiczną.

---

¹¹ *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r.*, Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

¹² *Informacja o stanie realizacji Strategii Rozwoju Województwa na lata 2007-2020 z analizą diagnostyczną wybranych zagadnień*, Kujawsko-Pomorskie Obserwatorium Rozwoju, Toruń 2013, s. 44.

¹³ Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto, Rachunki Regionalne w 2011 roku*, Główny Urząd Statystyczny 2012, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (02.10.2014).

¹⁴ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskim w sierpniu 2014 r.*, <http://bydgoszcz.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spolesczno-gospodarczej-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego,2,18.html> (02.10.2014).

¹⁵ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie kujawsko-pomorskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://bydgoszcz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechny/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-kujawsko-pomorskim-stand-i-struktura-spolesczno-ekonomiczna,14,1.html> (06.10.2014).

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwały 1 355 034 osoby w wieku produkcyjnym¹⁶. 736 584 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 594 105 utrzymuje się z pracy najemnej: 201 842 mieszkańców pracuje w sektorze publicznym, 392 263 – w sektorze prywatnym¹⁷.

W województwie kujawsko-pomorskim zamieszkuje 194 416 osób niepełnosprawnych prawnie, 109 801 z nich jest w wieku produkcyjnym. Dla 25 193 (niecałe 13%) praca jest głównym źródłem utrzymania¹⁸. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 21,1%¹⁹.

Agencje zatrudnienia

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego działają 183 agencje zatrudnienia (stan na 20.08.2014 r.). Na dzień 31.12.2013 r. 42% podmiotów prowadziły osoby fizyczne, 27,5% spółki z o.o. Agencje prowadzone przez stowarzyszenia stanowiły zaledwie 4%, zaś przez fundacje ok. 2%²⁰.

---

¹⁶ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoleczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

¹⁷ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie kujawsko-pomorskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://bydgoszcz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechny/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-kujawsko-pomorskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,14,1.html> (09.10.2014).

¹⁸ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie kujawsko-pomorskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://bydgoszcz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechny/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-kujawsko-pomorskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,14,1.html> (09.10.2014).

¹⁹ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

²⁰ *Informacja o działalności agencji zatrudnienia w 2013 r.*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014, s. 12.

Województwo lubelskie

Demografia

Województwo lubelskie zajmuje 25 122 km². Gęstość zaludnienia wynosi 86 osób/km²²¹. Województwo wytwarza 3,8% PKB²².

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 12,6% i była o 1,2 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia: w powiecie biłgorajskim 7,5%, natomiast w powiecie włodawskim 21,9%²³. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Na terenie województwa działa 6 Podstref Specjalnych Stref Ekonomicznych: Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec – Podstrefa Lublin, Podstrefa Zamość, Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Wisłosan – Podstrefa Janów Lubelski, Podstrefa Łuków, Podstrefa Tomaszów Lubelski, Starachowice S.A. – Podstrefa Puławy. Głównymi inwestorami w województwie są: Zakłady Azotowe „Puławy” S.A., Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Świdnik” S.A., CBM Polska, Mostostal Puławy, Hanyang Polska Sp. z o.o., Tsubaki-Hoover Polska Sp. z o.o., Caterpillar Poland Sp. z o.o.²⁴.

Zgodnie z danymi z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. województwo lubelskie zamieszkiwało 2 175 700 osób, 311 796 (14%) z nich to osoby niepełnosprawne²⁵. 199 512 jest niepełnosprawna prawnie (64% niepełnosprawnych), natomiast 112 284 (36%) – biologicznie.

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 1 375 358 osób w wieku produkcyjnym²⁶. Jednak zaledwie

²¹ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (10.10.2014).

²² Dane za 2011 rok, Produkt Krajowy Brutto, Rachunki Regionalne w 2011 r., Główny Urząd Statystyczny 2012, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (10.10.2014).

²³ Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa lubelskiego w sierpniu 2014 r., <http://lublin.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spoleszno-gospodarczej-wojewodztwa-lubelskiego-sierpien-2014-r-,1,31.html> (10.10.2014).

²⁴ <http://www.lubelskie.pl/index.php?pid=408> (10.10.2014).

²⁵ <http://lublin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechneludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-lubelskim-stand-i-struktura-spoleszno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,9,1.html> (10.10.2014).

²⁶ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stand-i-struktura-demograficzno-spoleszna-nsp-2011,14,1.html> (10.10.2014).

755 998 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 539 562 utrzymuje się z pracy najemnej: 223 543 mieszkańców pracuje w sektorze publicznym, 316 019 w sektorze prywatnym²⁷.

W województwie lubelskim zamieszkuje 199 512 osób niepełnosprawnych prawnie, w tym 103 261 jest w wieku produkcyjnym. Dla 16 186 (niecałe 13%) praca jest głównym źródłem utrzymania²⁸. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 20,7%²⁹.

Agencje zatrudnienia

W województwie lubelskim zarejestrowanych jest 157 agencji zatrudnienia. Przeważają podmioty prowadzone przez osoby fizyczne (79), spółki z o.o. (38) oraz fundacje (14). Znacznie mniej jest podmiotów bez szczególnej formy prawnej (9) oraz prowadzonych przez stowarzyszenia (8)³⁰.

---

²⁷ <http://lublin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-lubelskim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,9,1.html> (10.10.2014).

²⁸ <http://lublin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-lubelskim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,9,1.html> (10.10.2014).

²⁹ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

³⁰ <http://www.kraz.praca.gov.pl/> (10.10.2014).

Województwo lubuskie

Demografia

Województwo lubuskie jest zlokalizowane w środkowo-zachodniej części Polski, ma powierzchnię 13 988 km² i zajmuje pod względem wielkości 13. miejsce w kraju. Gęstość zaludnienia wynosi 73 osoby/km²³¹. Województwo wytwarza 2,2% PKB³².

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 13,1% i była o 2,3 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w Gorzowie Wielkopolskim 6,3%, natomiast w powiecie nowosolskim 21,5%³³. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Województwo lubuskie należy do regionów średnio uprzemysłowionych, z największym udziałem podmiotów małych i średnich. Dominuje produkcja: pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny, a także artykułów spożywczych. Znacząca jest też pozycja przedsiębiorstw wytwarzających papier i produkty z papieru oraz z metalu³⁴.

Wyniki spisu ludności z 2011 r. wykazały, że w województwie lubuskim mieszkały 1 022 843 osoby. 170 537 mieszkańców (16,7% ogółu ludności) to osoby niepełnosprawne, 131 201 z nich (77%) ma niepełnosprawność prawną, natomiast 39 336 (23%) biologiczną³⁵.

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 671 640 osób w wieku produkcyjnym³⁶. 365 269 mieszkańców

³¹ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

³² Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto. Rachunki regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (08.10.2014)

³³ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa lubuskiego w sierpniu 2014 r.*, <http://zielonagora.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/komunikat-o-sytuacji/komunikat-o-sytuacji-spoeczno-gospodarczej-województwa-lubuskiego-w-sierpniu-2014-r-,1,17.html> (02.10.2014).

³⁴ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie lubuskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Główny Urząd Statystyczny 2012, s. 5.

³⁵ <http://zielonagora.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechno-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-lubuskim-stan-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,8,1.html> (09.10.2014).

³⁶ Główny Urząd Statystyczny <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoeczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 311 981 utrzymuje się z pracy najmniej: 100 626 osób pracuje w sektorze publicznym, a 211 355 w sektorze prywatnym³⁷.

W województwie lubuskim zamieszkuje 131 201 osób niepełnosprawnych prawnie, w tym 73 629 jest w wieku produkcyjnym. Dla 20 343 (15,5%) praca jest głównym źródłem utrzymania³⁸. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 25,4%³⁹.

Agencje zatrudnienia

W województwie lubuskim zarejestrowane są 132 agencje zatrudnienia. Najwięcej jest prowadzonych przez osoby fizyczne (63) i spółki z o.o. (45), znacznie mniej ma status stowarzyszenia (5) i fundacji (1)⁴⁰.

---

³⁷ <http://zielonagora.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-lubuskim-stan-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,8,1.html> (09.10.2014).

³⁸ <http://zielonagora.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-lubuskim-stan-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,8,1.html> (09.10.2014).

³⁹ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

⁴⁰ Dane Krajowego Rejestru Zatrudnienia, www.kraz.praca.gov.pl (25.08.2014).

Województwo łódzkie

Demografia

Województwo łódzkie leży w centrum kraju – na jego terenie znajduje się geometryczny środek Polski. Powierzchnia województwa wynosi 18 219 km², a gęstość zaludnienia 138 osób/km²⁴¹. W województwie wytwarzane jest 6,1% PKB⁴².

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 12,4% i była o 1,4 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w powiecie skierniewickim 6,9%, natomiast w powiecie kutnowskim 16,3%⁴³. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Na terenie województwa działa Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna. Zajmuje 1 302 ha (znajduje się na terenie trzech województw: łódzkiego, mazowieckiego i wielkopolskiego). Składa się z 45 podstref. Do 1 lipca 2014 r. utworzono tam 29 000 miejsc pracy. Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna otwarta jest na małe i średnie przedsiębiorstwa, które stanowią 50% wszystkich skupionych w niej firm. Głównymi inwestorami są: Dell Products Poland Sp. z o.o., Gillette Poland International Sp. z o.o. oraz Procter and Gamble Operations Polska Sp. z o.o.⁴⁴.

Pod względem populacji województwo łódzkie plasuje się na szóstym miejscu w kraju. Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. województwo liczyło 2 538 677 mieszkańców⁴⁵. Odnotowano 333 760 osób niepełnosprawnych, czyli 13,1% ogólnej liczby mieszkańców województwa⁴⁶.

---

⁴¹ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

⁴² Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto, Rachunki regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (02.10.2014).

⁴³ *Komunikat nr 9/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa łódzkiego w sierpniu 2014 r.*, <http://lodz.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/komunikaty-i-biuletyny/komunikat-o-sytuacji-spoleczno-gospodarczej-wojewodztwa-lodzkiego-sierpien-2014-r-,2,34.html> (02.10.2014)

⁴⁴ http://www.paiz.gov.pl/strefa_inwestora/sse/lodz# (09.10.2014).

⁴⁵ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie łódzkim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Główny Urząd Statystyczny 2012, <http://lodz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechneludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-lodzkiem-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,25,1.html> (25.09.2014).

⁴⁶ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie łódzkim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Główny Urząd Statystyczny 2012, <http://lodz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechneludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-lodzkiem-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,25,1.html> (25.09.2014).

Osób niepełnosprawnych prawnie było 216 054 (65% niepełnosprawnych), natomiast biologicznie 117 706 (35%).

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 1 615 611 osób w wieku produkcyjnym⁴⁷. 928 291 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 742 007 utrzymuje się z pracy najemnej: 256 477 osób pracuje w sektorze publicznym, a 485 530 w sektorze prywatnym⁴⁸.

W województwie łódzkim zamieszkuje 216 054 osób niepełnosprawnych prawnie, 120 828 z nich jest w wieku produkcyjnym. Dla 28 900 (13,4%) praca jest głównym źródłem utrzymania⁴⁹. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 24,2%⁵⁰.

Agencje zatrudnienia

Zgodnie ze stanem z sierpnia 2014 r. w województwie łódzkim są zarejestrowane 222 agencje zatrudnienia. Prowadzą je przede wszystkim osoby fizyczne (111) i spółki z o.o. (60). Znacznie mniej jest prowadzonych przez osoby cywilne (11), stowarzyszenia (9), bez szczególnej formy prawnej (9), przez fundacje (6), spółki jawne (5), spółdzielnie (2)⁵¹.

---

⁴⁷ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoleczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

⁴⁸ <http://lodz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechny/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-lodzkiem-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,25,1.html> (09.10.2014).

⁴⁹ <http://lodz.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechny/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-lodzkiem-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,25,1.html> (09.10.2014).

⁵⁰ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

⁵¹ Krajowy Rejestr Agencji Zatrudnienia, <http://www.kraz.praca.gov.pl> (08.08.2014).

Województwo małopolskie

Demografia

Województwo małopolskie położone jest na południu Polski. Zajmuje 15 183 km², a gęstość zaludnienia wynosi 221 osób/km²⁵². Udział w PKB to 7,5%⁵³.

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 10,0% i była o 1,2 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w Krakowie 5,4%, natomiast w powiecie dąbrowskim 17,5%⁵⁴. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Zgodnie danymi z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. województwo małopolskie jest zamieszkałe przez 3 337 471 osób. 394 309 mieszkańców (11,8%) to osoby niepełnosprawne. 283 775 osób (72% niepełnosprawnych) jest niepełnosprawna prawnie, a 110 533 (28%) – biologicznie⁵⁵.

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 2 122 549 osób w wieku produkcyjnym⁵⁶. 1 190 924 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 972 527 utrzymuje się z pracy najemnej: 326 523 w sektorze publicznym, 646 004 w sektorze prywatnym⁵⁷.

W województwie małopolskim zamieszkuje 283 775 osób niepełnosprawnych prawnie, w tym 128 418 jest w wieku produkcyjnym. Dla 25 373 (8,9%) praca

---

⁵² Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

⁵³ Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto, Rachunki regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (02.10.2014).

⁵⁴ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego w sierpniu 2014 r.*, <http://krakow.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spoeczno-gospodarczej-wojewodztwa-malopolskiego-sierpien-2014,2,19.html> (02.10.2014).

⁵⁵ <http://krakow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-malopolskim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

⁵⁶ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosci-i-mieszkan-2011/ludnosc-stand-i-struktura-demograficzno-spoeczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

⁵⁷ <http://krakow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-malopolskim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

jest głównym źródłem utrzymania⁵⁸. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 19,8%⁵⁹.

Agencje zatrudnienia

W województwie małopolskim zarejestrowanych jest 419 agencji zatrudnienia (5 ma status zawieszonych). Prowadzone są przede wszystkim przez osoby fizyczne (214) i spółki z o.o. (179), znacznie mniej jest prowadzonych przez stowarzyszenia i fundacje (14), a najmniej przez szkoły wyższe i ponadgimnazjalne (12)⁶⁰.

---

⁵⁸ <http://krakow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-malopolskim-stan-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

⁵⁹ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

⁶⁰ www.kraz.praca.gov.pl (25.08.2014).

Województwo mazowieckie

Demografia

Województwo mazowieckie jest największe w Polsce: zajmuje 35 558 km², co stanowi około 13,4% powierzchni kraju. Gęstość zaludnienia wynosi 150 osób/km²⁶¹. Województwo ma najwyższy w Polsce potencjał gospodarczy i wytwarza 22,4% PKB⁶².

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 10,1% (jedna z najniższych w kraju) i była o 0,9 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia: w mieście stołecznym Warszawa 4,6%, natomiast w powiecie sztybońskim 35,3%⁶³. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Województwo mazowieckie jest jednym z najdynamiczniej rozwijających się regionów w Polsce i odgrywa kluczową rolę w gospodarce krajowej. Charakteryzuje się atrakcyjnym położeniem geograficznym, potencjałem przemysłowym i rolniczym, znakomicie rozwiniętą infrastrukturą telekomunikacyjną. Na jego terenie znajdują się siedziby największych firm oraz instytucje rządowe. Do głównych sektorów przemysłu zalicza się: handel, telekomunikację, usługi finansowe, ubezpieczenia, technologie informatyczne, motoryzację oraz petrochemię. Duże znaczenie ma również nowoczesne rolnictwo, które jest zapleczem dla przemysłu przetwórczego⁶⁴.

Zgodnie z danymi z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. województwo mazowieckie zamieszkuje 5 268 660 osób, 515 697 (niecałe 10%) z nich to osoby niepełnosprawne⁶⁵. 303 305 ma niepełnosprawność prawną (59% niepełnosprawnych), natomiast 212 393 (41%) biologiczną.

---

⁶¹ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

⁶² Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto. Rachunki Regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny 2012, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (10.10.2014).

⁶³ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego w sierpniu 2014 r.*, <http://warszawa.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spoeczno-gospodarczej-województwa-mazowieckiego-sierpień-2014-r-,2,18.html>, (08.10.2014).

⁶⁴ http://ksu.parp.gov.pl/pl/wspolpraca_regionalna/w_maz (10.10.2014).

⁶⁵ <http://warszawa.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-mazowieckim-stan-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna,17,1.html> (10.10.2014).

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 3 344 164 osób w wieku produkcyjnym⁶⁶. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. 2 046 466 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 1 647 509 utrzymuje się z pracy najemnej: 584 531 w sektorze publicznym, natomiast 1 062 978 w sektorze prywatnym⁶⁷.

W województwie mazowieckim zamieszkuje 30 3305 osób niepełnosprawnych prawnie, z czego 165 764 jest w wieku produkcyjnym. Dla 34 299 (11%) praca jest głównym źródłem utrzymania⁶⁸. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 16,4%⁶⁹.

Agencje zatrudnienia

W 2013 r. w województwie mazowieckim było 925 agencji zatrudnienia. Jeśli chodzi o formę prawną, prowadziły je: spółki z o.o. (401), osoby fizyczne (321), spółki cywilne (28), fundacje (23), stowarzyszenia (21), a 38 nie miało szczególnej formy prawnej⁷⁰.

---

⁶⁶ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoleczna-nsp-2011,14,1.html>, (10.10.2014).

⁶⁷ <http://warszawa.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-mazowieckim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,17,1.html> (10.10.2014).

⁶⁸ <http://warszawa.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-mazowieckim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,17,1.html> (10.10.2014).

⁶⁹ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

⁷⁰ *Informacja o działalności Agencji Zatrudnienia w 2013 r.*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.

Województwo opolskie

Demografia

Województwo opolskie jest najmniejsze w kraju – zajmuje 9 412 km². Gęstość zaludnienia wynosi 107 osób/km²⁷¹. Województwo wytwarza zaledwie 2,1% PKB⁷².

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 12,3% i była o 1,4 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w Opolu 6,3%, a w powiecie brzeskim 25,7%⁷³. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

W województwie opolskim znajdują się następujące Podstrefy Specjalnych Stref Ekonomicznych: Wałbrzyska, Katowicka i Starachowicka. Łącznie obejmują ok. 933 ha na terenie 16 gmin. Na tych obszarach działa 37 firm. Wartość inwestycji wynosi 3,639 mld zł, a deklarowane zatrudnienie to 8 106 osób. Głównymi inwestorami są firmy z: USA, Belgii, Niemiec, Holandii i Finlandii⁷⁴.

Zgodnie z Narodowym Spisem Powszechnym z 2011 r. województwo miało 1 016 212 mieszkańców. 103 153 to osoby niepełnosprawne (10,2% ogółu ludności). 62 304 z nich to osoby niepełnosprawne prawnie (60% niepełnosprawnych), natomiast 40 849 (40%) – biologicznie⁷⁵.

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 666 072 osoby w wieku produkcyjnym⁷⁶. 341 470 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 287 650 utrzymuje

---

⁷¹ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

⁷² Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto, Rachunki Regionalne w 2011*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (08.10.2014).

⁷³ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa opolskiego w sierpniu 2014 r.*, <http://opole.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spoleszno-gospodarczej-wojewodztwa-opolskiego-sierpień-2014,1,32.html> (02.10.2014).

⁷⁴ P. Regeńczuk, *Inwestycje w specjalnych strefach ekonomicznych w województwie opolskim – podsumowanie*, Opole 2014.

⁷⁵ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie opolskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Urząd Statystyczny w Opolu 2014.

⁷⁶ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoleszna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

się z pracy najemnej: 105 967 w sektorze publicznym, natomiast 181 683 w sektorze prywatnym⁷⁷.

W województwie opolskim zamieszkuje 62 304 osób niepełnosprawnych prawnie, 33 273 z nich jest w wieku produkcyjnym. Dla 7 591 (12,2%) praca jest głównym źródłem utrzymania⁷⁸. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 21,9%⁷⁹.

Agencje zatrudnienia

Na dzień 07.08.2014 r. w województwie opolskim 219 podmiotów posiadało wpis do rejestru agencji zatrudnienia. Najwięcej z nich jest prowadzonych przez osoby fizyczne (96) i spółki (92), 2 są prowadzone przez fundacje i 2 przez stowarzyszenia⁸⁰.

---

⁷⁷ <http://opole.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-opolskim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,16,1.html> s. 107, (09.10.2014).

⁷⁸ <http://opole.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-opolskim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,16,1.html> (09.10.2014).

⁷⁹ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

⁸⁰ <http://www.kraz.praca.gov.pl/StronaGlowna.aspx> (06.08.2014).

Województwo podkarpackie

Demografia

Województwo podkarpackie położone jest w południowo-wschodniej części Polski, zajmuje 17 846 km². Gęstość zaludnienia wynosi 119 osób/km²⁸¹. Województwo podkarpackie jest regionem rozwijającym się, a jego udział w tworzeniu PKB wynosi 3,7%⁸².

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 14,5% i była o 1,2 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w Krośnie 7,3%, natomiast w powiecie niżańskim 22,9%⁸³. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Na terenie województwa funkcjonują cztery Specjalne Strefy Ekonomiczne. Są to: Euro-Park Mielec, Euro-Park Wisłosan ARP S.A., Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny Aeropolis oraz Dolina Lotnicza – Aviation Valley. Walory tych stref docenia wielu inwestorów zagranicznych i krajowych, budując tu nowe fabryki i tworząc miejsca pracy⁸⁴.

Województwo podkarpackie zamieszkuje 2 127 286 osób, 249 530 z nich (niecałe 12%) to osoby niepełnosprawne. 154 686 (62% niepełnosprawnych) to niepełnosprawni prawnie, a 94 843 (38%) biologicznie⁸⁵.

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 1 358 941 osób w wieku produkcyjnym⁸⁶. 672 604 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 561 216 utrzymuje

⁸¹ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

⁸² Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto, Rachunki Regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (08.10.2014).

⁸³ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podkarpackim w sierpniu 2014 r.*, <http://rzeszow.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spolesczno-gospodarczej-wojewodztwa-podkarpackiego-sierpien-2014-r-,2,25.html> (02.10.2014).

⁸⁴ <http://www.gospodarka.wrotapodkarpackie.pl/index.php/obszary-aktywnosci> (25.08.2014).

⁸⁵ <http://rzeszow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-podkarpackim-stand-i-struktura-spolesczno-ekonomiczna-i-nsp-2011,13,1.html> (10.10.2014).

⁸⁶ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stand-i-struktura-demograficzno-spolesczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

się z pracy najemnej: 222 249 w sektorze publicznym, a 338 967 w sektorze prywatnym⁸⁷.

W województwie podkarpackim mieszka 154 686 osób niepełnosprawnych prawnie, 90 151 z nich jest w wieku produkcyjnym. Dla 19 688 (12,7%) praca jest głównym źródłem utrzymania⁸⁸. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 26%⁸⁹.

Agencje zatrudnienia

W województwie podkarpackim zarejestrowanych jest 171 agencji zatrudnienia⁹⁰. Prowadzą je przede wszystkim osoby fizyczne (59) i spółki z o.o. (44), a także stowarzyszenia (14) i fundacje (2)⁹¹. Zaznaczyć jednak trzeba, że część z tych agencji nie prowadzi żadnych działań lub prowadzi je w ramach projektów.

---

⁸⁷ <http://rzeszow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-podkarpackim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-nsp-2011,13,1.html> (09.10.2014).

⁸⁸ <http://rzeszow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-podkarpackim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-nsp-2011,13,1.html> (09.10.2014).

⁸⁹ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

⁹⁰ <http://www.kraz.praca.gov.pl/StronaGlowna.aspx> (24.09.2014).

⁹¹ http://www.okap.org.pl/files/177789493711062620140711Inf_Agencje_Zatrudnienia_2013.pdf (24.09.2014).

Województwo podlaskie

Demografia

Województwo podlaskie jest jednym z największych powierzchniowo (20 187 km²) i najmniej zaludnionych województw Polski. Gęstość zaludnienia wynosi 59 osób/km²⁹². Województwo wytwarza zaledwie 2,2% PKB⁹³. Jednocześnie jest to jeden z najbiedniejszych regionów w Europie⁹⁴.

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 13,3% i była o 1,3 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w powiecie suwalskim 7,6%, natomiast w powiecie grajewskim 20,5%⁹⁵. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Na terenie województwa funkcjonuje Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna. Składa się z siedmiu obszarów o łącznej powierzchni ponad 375 ha, gdzie znajdują się zakłady produkcyjne (ponad 60 firm o kapitale polskim i zagranicznym). Utworzono tam łącznie ponad 6 000 miejsc pracy. Obecnie nie ma danych, które obrazowałyby wpływ działania strefy ekonomicznej na poziom wytwarzanego PKB.

Jak wynika z danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r., województwo podlaskie zamieszkuje 120 2365 osób. 131 758 (11%) z nich to osoby niepełnosprawne. 84 239 jest niepełnosprawna prawnie (64% niepełnosprawnych), a 47 519 (36%) biologicznie⁹⁶.

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 764 299 osób w wieku produkcyjnym⁹⁷. 435 385 mieszkańców

⁹² Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014, Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (24.09.2014).

⁹³ Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto, Rachunki Regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny 2012, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (05.08.2014).

⁹⁴ *Statistical Atlas – Eurostat Regional Yearbook 2013*, <http://ec.europa.eu/eurostat/statistical-atlas/gis/viewer/> (05.08.2014).

⁹⁵ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podlaskiego w sierpniu 2014 r.*, <http://bialystok.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spoleczno-gospodarczej-wojewodztwa-podlaskiego-w-sierpniu-2014-r-,6,21.html> (09.10.2014).

⁹⁶ <http://bialystok.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-podlaskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,15,1.html> (09.10.2014).

⁹⁷ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoleczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 308 519 utrzymuje się z pracy najmniej: 118 280 osób pracuje w sektorze publicznym, 190 239 w sektorze prywatnym⁹⁸.

W województwie podlaskim mieszka 84 239 osób niepełnosprawnych prawnie, 42 115 z nich jest w wieku produkcyjnym. Dla 9 663 (11%) praca jest głównym źródłem utrzymania⁹⁹. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 18,2%¹⁰⁰.

Agencje zatrudnienia

W województwie podlaskim zarejestrowanych jest 57 agencji zatrudnienia (3 mają status zawieszonych)¹⁰¹. Prowadzą je przede wszystkim osoby fizyczne (21) i spółki z o.o. (13), znacznie mniej jest prowadzonych przez stowarzyszenia (5) i fundacje (4). Zaznaczyć jednak trzeba, że część z agencji zatrudnienia nie prowadzi żadnych działań lub prowadzi je ze względu na realizację działań projektowych.

---

⁹⁸ <http://bialystok.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-podlaskim-stan-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna,15,1.html> (10.10.2014).

⁹⁹ <http://bialystok.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-podlaskim-stan-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna,15,1.html> (09.10.2014).

¹⁰⁰ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

¹⁰¹ www.kraz.praca.gov.pl (05.08.2014).

Województwo pomorskie

Demografia

Pomorskie jest 8. pod względem wielkości województwem w Polsce i zajmuje 18 310 km². Gęstość zaludnienia wynosi 125 osób/km²¹⁰². Wytwarza ono 5,6% PKB¹⁰³.

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 11,3% i była o 1,5 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w Sopocie 4,2%, a w powiecie nowodworskim 24,5%¹⁰⁴. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Potencjał rozwojowy województwa wiąże się przede wszystkim z przemysłem stoczniowym, rafineryjnym, spożywczym, farmaceutycznym, kosmetycznym, maszynowym, meblowym, a także z transportem i usługami portowymi. Szansą jest również aktywizacja branży usługowej oraz rozwój małych i średnich przedsiębiorstw.

W regionie inwestycje prowadzi wiele firm z Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych, funkcjonują liczne spółki z kapitałem zagranicznym. Modernizacja układu transportowego i rozwój infrastruktury, a także wymiana międzynarodowa wzmacniają pozycję regionu jako znaczącego węzła komunikacyjnego¹⁰⁵. Atutem są centra transferu technologii i parki technologiczne, których rozwój wspierają władze regionu. Województwo pomorskie plasuje się na 8. pozycji w kraju pod względem liczby ośrodków innowacji i przedsiębiorczości (jest ich 51)¹⁰⁶. W regionie istnieją 3 parki technologiczne: w Gdańsku, Gdyni i Słupsku¹⁰⁷. Ze względu na walory krajobrazowe i rekreacyjne regionu rozwija się branża turystyczna (w tym agroturystyka)¹⁰⁸.

W województwie jest 2 276 174 mieszkańców (7. pozycja w kraju). Jak wynika z danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r., 284 499 mieszkańców

¹⁰² Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

¹⁰³ Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto, Rachunki Regionalne w 2011*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (08.10.2014).

¹⁰⁴ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego w sierpniu 2014 r.*, <http://gdansk.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/nneopracowania/komunikat-o-sytuacji-spoleczno-gospodarczej-wojewodztwa-pomorskiego-w-sierpniu-2014-r-,2,30.html> (02.10.2014).

¹⁰⁵ <http://www.pomorskie.eu/pl/bip/umwp/wojewodztwo/informacje> (12.09.2014).

¹⁰⁶ http://www.pi.gov.pl/PARPFFiles/file/OIB/publikacje/20121019_raportOliP.pdf (12.09.2014).

¹⁰⁷ http://www.paiz.gov.pl/strefa_inwestora/parki_przemyslowe_i_tehnologiczne (12.09.2014).

¹⁰⁸ <http://www.pomorskie.eu/pl/bip/umwp/wojewodztwo/informacje> (12.09.2014).

to osoby niepełnosprawne (ponad 12,5% ludności województwa). Są to osoby niepełnosprawne prawnie – 199 591 (70% niepełnosprawnych) oraz biologicznie – 84 908 osób (30%)¹⁰⁹.

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 1 468 286 osób w wieku produkcyjnym¹¹⁰. 819 424 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 688 400 utrzymuje się z pracy najemnej: 221 732 w sektorze publicznym, 466 669 w sektorze prywatnym¹¹¹.

W województwie pomorskim mieszka 199 591 osób niepełnosprawnych prawnie, 107 903 z nich jest w wieku produkcyjnym. Dla 25 705 (12,9%) praca jest głównym źródłem utrzymania¹¹². Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 20,9%¹¹³.

Agencje zatrudnienia

W województwie pomorskim jest 330 czynnych agencji zatrudnienia (stan na dzień 20.08.2014 r.). Przeważającą część prowadzą osoby fizyczne (138) lub spółki z o.o. (130). Inne prowadzą: podmioty bez szczególnej formy prawnej (16), spółki cywilne (15), stowarzyszenia (6), spółki komandytowe (6), fundacje (5), spółki jawne (4), spółki akcyjne (5), spółdzielnie (2), a także związki zawodowe, samorządy gospodarcze i zawodowe oraz przedstawicielstwa zagraniczne (po 1 agencji zatrudnienia) – stan na grudzień 2013 r.¹¹⁴.

---

¹⁰⁹ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie pomorskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*. Główny Urząd Statystyczny, Gdańsk 2014.

¹¹⁰ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosci-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoeczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

¹¹¹ <http://gdansk.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-pomorskim-stan-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosci-i-mieszkan-2011,12,1.html> (09.10.2014).

¹¹² <http://gdansk.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-pomorskim-stan-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosci-i-mieszkan-2011,12,1.html> (09.10.2014).

¹¹³ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

¹¹⁴ *Informacja o działalności agencji zatrudnienia w 2013 r.*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.

Województwo śląskie

Demografia

Województwo śląskie jest jednym z najmniejszych pod względem powierzchni – zajmuje 12 333 km². Gęstość zaludnienia wynosi 373 osoby/km²¹¹⁵. Województwo wytwarza 13% PKB¹¹⁶.

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 9,9% i była o 1,2 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w powiecie bieruńsko-łędzimskim 4,6%, natomiast w Bytomiu – 19,6%¹¹⁷. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Katowicka Strefa Ekonomiczna zajmuje ponad 2 348 ha i ma 45 różnych obszarów. Składa się z czterech Podstref: Gliwickiej, Jastrzębsko-Żorskiej, Sosnowiecko-Dąbrowskiej i Tyskiej. Dotychczas pozyskano ponad 200 firm, zainwestowano łącznie 21,5 mld zł oraz utworzono ponad 53 000 nowych miejsc pracy. Głównymi inwestorami są firmy: amerykańskie, włoskie, japońskie, polskie, niemieckie i hiszpańskie. Uzyskano przychody w wysokości 48 mln oraz wypracowano zysk ponad 6 mln zł. Wiodącą branżą jest przemysł motoryzacyjny¹¹⁸.

Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. województwo śląskie miało 4 630 366 mieszkańców. Liczba osób niepełnosprawnych wynosiła 552 138, czyli 11,9% ogółu mieszkańców województwa. 344 743 osoby są niepełnosprawne prawnie (62% niepełnosprawnych), natomiast 207 395 (38%) biologicznie¹¹⁹.

---

¹¹⁵ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

¹¹⁶ Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto, Rachunki Regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (08.10.2014).

¹¹⁷ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa śląskiego w sierpniu 2014 r.*, <http://katowice.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spolesczno-gospodarczej-wojewodztwa-slaskiego-sierpien-2014,2,28.html> (02.10.2014).

¹¹⁸ <http://ksse.com.pl/o-nas,31> (05.08.2014).

¹¹⁹ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie śląskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Urząd Statystyczny w Katowicach 2014.

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 3 015 354 osób w wieku produkcyjnym¹²⁰. 1 649 957 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy, 1 468 823 utrzymuje się z pracy najemnej: 548 606 w sektorze publicznym, natomiast 920 217 w sektorze prywatnym¹²¹.

W województwie śląskim zamieszkuje 344 743 osób niepełnosprawnych prawnie, 198 135 z nich jest w wieku produkcyjnym. Dla 38 748 (11,2%) praca jest głównym źródłem utrzymania¹²². Współczynnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 18,7%¹²³.

Agencje zatrudnienia

W województwie śląskim zarejestrowanych było 518 agencji zatrudnienia – prowadzonych przede wszystkim przez spółki z o.o. (205) i osoby fizyczne (195). Natomiast 9 było prowadzonych przez stowarzyszenia, 5 przez fundacje, 2 przez spółdzielnie i 1 przez organizacje społeczne¹²⁴.

---

¹²⁰ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoleczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

¹²¹ <http://katowice.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-slaskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,15,1.html> (09.10.2014).

¹²² <http://katowice.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-slaskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,15,1.html> (09.10.2014).

¹²³ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

¹²⁴ <http://www.kraz.praca.gov.pl/StronaGlowna.aspx> (06.08.2014).

Województwo świętokrzyskie

Demografia

Województwo świętokrzyskie, położone w południowo-wschodniej Polsce, jest jednym z najmniejszych województw. Zajmując powierzchnię 11 711 km², plasuje się na przedostatnim miejscu w kraju. Gęstość zaludnienia wynosi 108 osób/km²¹²⁵. Jest to także jeden z biedniejszych rejonów w Polsce, z niskim tempem wzrostu PKB. W województwie świętokrzyskim wytwarza się 2,5% polskiego PKB¹²⁶.

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 14,6% i była o 1,3 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w powiecie buskim 6,9%, a w powiecie skarżyskim 25,8%¹²⁷. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Przemysł regionu ukształtowany został w ścisłym powiązaniu z istniejącymi tu zasobami surowców skalnych, chemicznych i energetycznych oraz z wielowiekowymi tradycjami wytwarzania i obróbki metali. Na terenie województwa funkcjonuje jedna z najlepiej ocenianych stref ekonomicznych w Polsce – Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice, o łącznej powierzchni prawie 645 ha, potencjale kilkudziesięciu firm o kapitale polskim i zagranicznym, zatrudniająca ponad 6 000 osób¹²⁸. W regionie działa także Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna, zlokalizowana na terenie sześciu województw.

Jak wynika z danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r., województwo świętokrzyskie liczyło 1 280 721 mieszkańców, w tym 165 680 osób niepełnosprawnych (12,9% ogółu ludności). 106 266 to osoby niepełnosprawne prawnie (64% niepełnosprawnych), natomiast 59 413 biologicznie (36%)¹²⁹.

¹²⁵ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

¹²⁶ Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto, Rachunki Regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (08.10.2014).

¹²⁷ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego w sierpniu 2014 r.*, <http://kielce.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spolesczno-gospodarczej-wojewodztwa-swietokrzyskiego-sierpien-2014,2,21.html> (06.10.2014).

¹²⁸ *Przemysł regionu, przedsiębiorcy*, www.sse.com.pl (13.08.2014).

¹²⁹ <http://kielce.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-swietokrzyskim-stand-i-struktura-spolesczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,15,1.html> (09.10.2014).

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 814 161 osób w wieku produkcyjnym¹³⁰. 424 049 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 326 160 osób utrzymuje się z pracy najemnej, przy czym 120 667 w sektorze publicznym, a 205 493 w sektorze prywatnym¹³¹.

W województwie śląskim zamieszkuje 106 266 osób niepełnosprawnych prawnie, z czego 56 270 jest w wieku produkcyjnym. Dla 12 507 z nich (11,8%) praca jest głównym źródłem utrzymania¹³². Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 29%¹³³.

Agencje zatrudnienia

W województwie świętokrzyskim zarejestrowanych jest 79 agencji zatrudnienia (3 mają status zawieszonych)¹³⁴. Zdecydowana większość z nich prowadzona jest przez osoby fizyczne lub spółki z o.o. (55). Znaczniej mniej prowadzonych jest przez stowarzyszenia (3) i fundacje (2).

---

¹³⁰ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoleczna-nsp-2011,14,1.html>, (09.10.2014).

¹³¹ <http://kielce.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechno-ekonomiczne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-swietokrzyskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,15,1.html> (09.10.2014).

¹³² <http://kielce.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechno-ekonomiczne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-swietokrzyskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna-narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011,15,1.html> (09.10.2014).

¹³³ http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

¹³⁴ Krajowy Rejestr Agencji Zatrudnienia, <http://www.kraz.praca.gov.pl> (13.08.2014).

Województwo warmińsko-mazurskie

Demografia

Województwo warmińsko-mazurskie jest jednym z największych województw – zajmuje 24 173 km². Gęstość zaludnienia wynosi 60 osób/km²¹³⁵. Jest to również jeden z najbiedniejszych regionów w Europie¹³⁶. Województwo wytwarza zaledwie 2,7% PKB¹³⁷.

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 18,4% i była o 1,9 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w Olsztynie 7,2%, a w powiecie piskim 29,3%¹³⁸. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Na terenie województwa funkcjonuje Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna. Składa się z 29 obszarów o łącznej powierzchni prawie 1015 ha, gdzie znajdują się zakłady produkcyjne ponad 70 firm. Firmy te utworzyły łącznie ok. 8 000 miejsc pracy. Największe przedsiębiorstwa to Michelin Polska S.A. i LG Electronics Mława Sp. z o.o.

Zgodnie z danymi z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. województwo warmińsko-mazurskie liczy 1 452 147 mieszkańców. 197 293 (13,6%) z nich to osoby niepełnosprawne. 144 082 mają niepełnosprawność prawną (73% niepełnosprawnych), 53 211 biologiczną (27%)¹³⁹.

Rynek pracy

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. pokazują, że 949 229 mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego jest w wieku

---

¹³⁵ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014, Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (24.09.2014).

¹³⁶ Statistical Atlas – Eurostat Regional Yearbook 2013, <http://ec.europa.eu/eurostat/statistical-atlas/gis/viewer/> (05.08.2014).

¹³⁷ Dane za 2011 r., Produkt Krajowy Brutto, Rachunki Regionalne w 2011 r., Główny Urząd Statystyczny 2012, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (05.08.2014).

¹³⁸ Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskim w sierpniu 2014 r., Główny Urząd Statystyczny, 2014, <http://olsztyn.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spoeczno-gospodarczej-województwa-warmińsko-mazurskiego-w-sierpniu-2014-r-,3,22.html> (09.10.2014).

¹³⁹ Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie warmińsko-mazurskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna, Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://olsztyn.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-warmińsko-mazurskim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna,16,1.html> (09.10.2014).

produkcyjnym, ale tylko 477 548 utrzymuje się z dochodów z pracy. 391 875 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z pracy najemnej: 150 009 w sektorze publicznym, a 241 866 w sektorze prywatnym¹⁴⁰.

W województwie warmińsko-mazurskim zamieszkuje 144 082 osób niepełnosprawnych prawnie, z czego 82 068 jest w wieku produkcyjnym. Dla 18 240 (niecałe 13%) praca jest głównym źródłem utrzymania¹⁴¹. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 15%¹⁴².

Agencje zatrudnienia

W województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowanych jest 101 agencji zatrudnienia¹⁴³. Prowadzone są przede wszystkim przez osoby fizyczne (39) i spółki z o.o. (23), znacznie mniej przez stowarzyszenia (7) i fundacje (2).

---

¹⁴⁰ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie warmińsko-mazurskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Główny Urząd Statystyczny 2012, <http://olsztyn.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-warmińsko-mazurskim-stand-i-struktura-społeczno-ekonomiczna,16,1.html> (05.08.2014).

¹⁴¹ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie warmińsko-mazurskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://olsztyn.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/nsp-2011-ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-warmińsko-mazurskim-stand-i-struktura-społeczno-ekonomiczna,16,1.html> (05.08.2014).

¹⁴² http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

¹⁴³ www.kraz.praca.gov.pl (05.08.2014).

Województwo wielkopolskie

Demografia

Województwo wielkopolskie leży w środkowo-zachodniej części Polski. Jego powierzchnia obejmuje 29 826 km², co daje drugie miejsce w skali kraju (po województwie mazowieckim). Gęstość zaludnienia wynosi 116 osób/km²¹⁴⁴. Województwo wytwarza 9,3% PKB¹⁴⁵.

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 8,1% i była o 1,4 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w Poznaniu 3,5%, a powiecie wągrowieckim 17,3%¹⁴⁶. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Gospodarka regionu wyróżnia się znaczącym udziałem inwestorów zagranicznych. Dane Wielkopolskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości pokazują, że na terenie województwa funkcjonuje 4 500 przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym (m.in. brytyjskim, amerykańskim, szwedzkim), przy czym 80% znajduje się na terenie Poznania oraz subregionu poznańskiego. W Wielkopolsce funkcjonują specjalne strefy ekonomiczne i parki inwestycyjne, m.in. Śremski Park Inwestycyjny, Konińska Strefa Inwestycyjna „Tania Energia” oraz Grodziska Strefa Przemysłowa¹⁴⁷.

Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. województwo wielkopolskie zamieszkiwało 3 447 441 osób. Liczba osób niepełnosprawnych wynosiła 428 770, 308 633 z nich to osoby niepełnosprawne prawnie (72% niepełnosprawnych), a 120 137 biologicznie (28%). Osoby niepełnosprawne stanowiły 12,4% ogólnej liczby ludności województwa¹⁴⁸.

¹⁴⁴ *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r.*, Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.htm> (08.10.2014).

¹⁴⁵ Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto. Rachunki Regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (08.10.2014).

¹⁴⁶ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa wielkopolskiego w sierpniu 2014 r.*, <http://poznan.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spoeczno-gospodarczej-województwa-wielkopolskiego,1,34.html> (06.10.2014).

¹⁴⁷ <http://www.wielkopolska-region.pl/index.php?aid=110422863941d1311f46ce4> (21.08.2014).

¹⁴⁸ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie wielkopolskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Urząd statystyczny w Poznaniu 2014, <http://poznan.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-wielkopolskim-stand-i-struktura-spoeczno-ekonomiczna-nsp-ludnosc-i-mieszkan-2011,12,1.html> (06.10.2014).

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 2 232 506 osób w wieku produkcyjnym¹⁴⁹. 1 341 282 mieszkańców województwa utrzymuje się z dochodów z pracy. 1 083 257 mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się z pracy najemnej: 316 770 w sektorze publicznym, a 766 488 w sektorze prywatnym¹⁵⁰.

W województwie wielkopolskim zamieszkuje 308 633 osób niepełnosprawnych prawnie, w tym 172 319 jest w wieku produkcyjnym. Dla 41 683 (13,5%) praca jest głównym źródłem utrzymania¹⁵¹. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 22,7%¹⁵².

Agencje zatrudnienia

W województwie wielkopolskim zarejestrowanych jest 613 agencji zatrudnienia, z czego 26 ma status zawieszonych¹⁵³. Najwięcej podmiotów prowadzą osoby fizyczne (250), spółki z o.o. (160), państwowe jednostki organizacyjne (54), spółki komandytowe (40). Agencje prowadzone są również przez 10 fundacji, 4 stowarzyszenia oraz 4 spółdzielnie.

---

¹⁴⁹ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosci-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoleczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

¹⁵⁰ <http://poznan.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-wielkopolskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna-nsp-ludnosci-i-mieszkan-2011,12,1.html> (09.10.2014).

¹⁵¹ <http://poznan.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-wielkopolskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna-nsp-ludnosci-i-mieszkan-2011,12,1.html> (09.10.2014).

¹⁵² http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

¹⁵³ www.kraz.praca.gov.pl (20.08.2014).

Województwo zachodniopomorskie

Demografia

Zachodniopomorskie jest 5. pod względem obszaru województwem w Polsce – jego powierzchnia obejmuje 22 892 km². Gęstość zaludnienia wynosi 75 osób/km²¹⁵⁴. Województwo zachodniopomorskie wytwarza 3,8% PKB¹⁵⁵.

Stopa bezrobocia w sierpniu 2014 r. kształtowała się na poziomie 15,2% i była o 1,5 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Warto zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie lokalne wysokości stopy bezrobocia – w Świnoujściu 6,1%, a powiecie białogardzkim 25,7%¹⁵⁶. Stopa bezrobocia obliczana jest na podstawie bezrobocia rejestrowanego i są to dane niedoszacowane. Nie wykazują osób, które podejmują pracę nierejestrowaną, domowników rolników, osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia, beneficjentów opieki społecznej czy osób pozostających na utrzymaniu rodziny.

Gospodarka województwa zachodniopomorskiego jest bardzo zróżnicowana. Zagłębie szczecińskie oraz koszaliński obszar węzłowy to przede wszystkim gospodarka morską. Usługi turystyczno-wypoczynkowe rozwijają się prężnie w miejscowościach nadmorskich, a w części środkowej oraz wschodniej województwa dominuje działalność rolnicza i rolno-spożywcza¹⁵⁷. Na terenie województwa działa 10 Podstref trzech różnych Specjalnych Stref Ekonomicznych.

Jak wynika z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r., województwo zachodniopomorskie ma 1 722 885 mieszkańców. Liczba osób niepełnosprawnych to 210 057 (12% ogółu ludności). 145 160 osób jest niepełnosprawna prawnie (69% niepełnosprawnych), a 64 897 biologicznie (31%)¹⁵⁸.

¹⁵⁴ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2014-r-,7,11.html> (08.10.2014).

¹⁵⁵ Dane za 2011 r., *Produkt Krajowy Brutto. Rachunki Regionalne w 2011 r.*, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/produkt-krajowy-brutto-rachunki-regionalne-w-2011-r-,1,12.html> (08.10.2014).

¹⁵⁶ *Komunikat nr 8/2014 o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zachodniopomorskiego w sierpniu 2014 r.*, <http://szczecin.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spoleczo-gospodarczej-wojewodztwa-zachodniopomorskiego-sierpień-2014,1,35.html> (06.10.2014).

¹⁵⁷ *Plany i preferencje zawodowe uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w województwie zachodniopomorskim. Raport z badania*, Wojewódzki Urząd Pracy, Szczecin 2011.

¹⁵⁸ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie zachodniopomorskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://szczecin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-wojewodztwie-zachodniopomorskim-stand-i-struktura-spoleczo-ekonomiczna,16,1.html> (06.10.2014).

Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. w województwie zamieszkiwało 1 131 975 osób w wieku produkcyjnym¹⁵⁹. 582 388 mieszkańców województwa w wieku produkcyjnym utrzymuje się z dochodów z pracy. 490 038 utrzymuje się z pracy najemnej: 188 878 w sektorze publicznym, a 301 160 w sektorze prywatnym¹⁶⁰.

W województwie zachodniopomorskim zamieszkuje 145 160 osób niepełnosprawnych prawnie, w tym 79 990 osób jest w wieku produkcyjnym. Dla 13 266 (9,1%) praca jest głównym źródłem utrzymania¹⁶¹. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi 15,4%¹⁶².

Agencje zatrudnienia

W województwie zachodniopomorskim zarejestrowanych jest 258 czynnych agencji zatrudnienia. Prowadzone są przede wszystkim przez osoby fizyczne (123) i spółki z o.o. (82), a mniej licznie przez stowarzyszenia (10) oraz fundacje (3)¹⁶³.

---

¹⁵⁹ Główny Urząd Statystyczny <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosc-i-mieszkan-2011/ludnosc-stan-i-struktura-demograficzno-spoleczna-nsp-2011,14,1.html> (09.10.2014).

¹⁶⁰ *Narodowy Spis Powszechny 2011. Ludność i gospodarstwa domowe w województwie zachodniopomorskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Główny Urząd Statystyczny 2014, <http://szczecin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-zachodniopomorskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,16,1.html> (06.10.2014).

¹⁶¹ <http://szczecin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechne/ludnosc-i-gospodarstwa-domowe-w-województwie-zachodniopomorskim-stan-i-struktura-spoleczno-ekonomiczna,16,1.html> (09.10.2014).

¹⁶² http://www.efs.gov.pl/analizyraportypodsumowania/documents/analiza_porownawcza_2011.pdf, s. 26.

¹⁶³ www.kraz.praca.gov.pl (18.08.2014).

6. CENTRA EDUKACJI I AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH – STATYSTYKI DZIAŁANIA W OBSZARZE RYNKU PRACY

Centra Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych to oddziały terenowe Fundacji Aktywizacja, która prowadzi agencję zatrudnienia wpisaną do Krajowego Rejestru Agencji Zatrudnienia pod numerem 947/1a. Działalność Centrów ma na celu podnoszenie umiejętności zawodowych i psychospołecznych osób z niepełnosprawnością oraz wprowadzanie ich na otwarty rynek pracy. Wśród świadczonych usług są: doradztwo indywidualne (zawodowe, psychologiczne, prawne), warsztaty i szkolenia, seminaria prawne oraz pośrednictwo pracy.

Białystok

Centrum Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych w Białymstoku powstało w 2009 r. Obejmuje wsparciem osoby z województwa podlaskiego i warmińsko-mazurskiego.

W 2013 r. i do września 2014 r. ze wsparcia fundacyjnej agencji zatrudnienia w Białymstoku skorzystały 533 osoby, w tym 194 z terenów wiejskich i małomiasteczkowych. Zatrudnienie znalazło 213 osób, 28 z nich zamieszkuje tereny wiejskie i małomiasteczkowe. Wskaźnik zatrudnienia wynosi zatem 40%. Nawiązana została współpraca z 160 pracodawcami.

Beneficjenci Centrum w Białymstoku znaleźli zatrudnienie między innymi na stanowiskach: pracownik biurowy, pracownik reklamy i marketingu, pracownik call center/obsługi klienta, nauczyciel, informatyk, grafik komputerowy, handlowiec, sprzedawca, pracownik kuchni, pracownik produkcji, a także pracownik fizyczny. Kilka osób rozpoczęło również działalność gospodarczą.

Studium przypadku

Osoba bezrobotna

Płeć: kobieta

Wiek: 30 lat

Wykształcenie: zawodowe

Stopień i rodzaj niepełnosprawności: umiarkowany, niepełnosprawność sprzężona: duża wada wzroku, schorzenia narządów wewnętrznych

Stanowisko: według umowy – pracownik sprzątający, obecnie pracuje przy obsłudze centrali telefonicznej w urzędzie skarbowym (zatrudniona przez firmę zewnętrzną)

Pracodawca

<p>Wielkość: duża firma</p> <p>Rodzaj: otwarty rynek pracy</p> <p>Branża: usługi</p>
<p>Opis przypadku:</p> <p>Kobieta trafiła do Fundacji dzięki namowom najbliższej rodziny. Mieszka w małym mieście, gdzie rynek pracy jest bardzo ograniczony, panuje duże bezrobocie. Podczas pierwszej rozmowy z doradcą zawodowym zdiagnozowano problemy z nawiązywaniem relacji z otoczeniem, brak umiejętności związanych z poszukiwaniem pracy oraz niski poziom komunikacji interpersonalnej. W trakcie procesu aktywizacyjnego beneficjentka korzystała ze wsparcia doradcy zawodowego, psychologa oraz prawnika, brała udział w warsztatach umiejętności społecznych, seminariach prawnych, w spotkaniu aktywizacyjnym (prowadzonym przez doradcę zawodowego i pośrednika pracy), a także w szkoleniu zawodowym organizowanym w Fundacji – „Profesjonalny pracownik administracyjno-biurowy”. W czasie szkolenia nabyła podstawowe kompetencje w zakresie obsługi klienta, prowadzenia korespondencji biurowej oraz obsługi urzędów biurowych. Kobieta była bardzo zaangażowana w proces aktywizacji i postępowała zgodnie ze wskazówkami specjalistów, z którymi miała kontakt. Dzięki temu nauczyła się przede wszystkim samokontroli i znacznie podniosła poziom swoich umiejętności komunikacyjnych. Skorzystała również z pośrednictwa pracy, dzięki czemu podjęła zatrudnienie w pobliżu miejsca zamieszkania.</p>
<p>Okres trwania procesu:</p> <p>Od sierpnia 2013 do czerwca 2014 r.</p>
<p>Podsumowanie/wnioski:</p> <p>Beneficjentka znalazła zatrudnienie jako pracownik sprzątający w urzędzie. Po krótkim czasie została przeniesiona na stanowisko, gdzie zajmuje się obsługą centrali telefonicznej urzędu – udziela podstawowych informacji, łączy rozmowy. Po okresie próbnym umowa została przedłużona na 8 miesięcy. Urząd planuje bezpośrednie zatrudnienie kobiety po zakończeniu umowy z firmą zewnętrzną.</p>

Bydgoszcz

Centrum Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych w Bydgoszczy powstało w 2012 r. Obejmuje wsparciem osoby z województwa pomorskiego i kujawsko-pomorskiego.

W 2013 r. i do września 2014 r. ze wsparcia fundacyjnej agencji zatrudnienia w Bydgoszczy skorzystało 613 osób, w tym 256 z terenów wiejskich i małomiasteczkowych. Zatrudnienie znalazły 144 osoby, 32 z nich zamieszkują tereny wiejskie i małomiasteczkowe. Wskaźnik zatrudnienia wynosi zatem 23%. Nawiązana została współpraca z 229 pracodawcami.

Beneficjenci Centrum w Bydgoszczy znaleźli zatrudnienie między innymi na stanowiskach: pracownik obsługi klienta, telemarketer, pracownik działu IT, pracownik administracyjno-biurowy, pracownik produkcji, sprzedawca.

Łódź

Centrum Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych w Łodzi powstało w 2012 r. Obejmuje wsparciem osoby z województwa łódzkiego i świętokrzyskiego.

W 2013 r. i do września 2014 r. ze wsparcia fundacyjnej agencji zatrudnienia w Łodzi skorzystały 537 osoby, w tym 81 z terenów wiejskich i małomiasteczkowych. Zatrudnienie znalazło 278 osób, 42 z nich zamieszkują tereny wiejskie i małomiasteczkowe. Wskaźnik zatrudnienia wynosi zatem 52%. Nawiązana została współpraca ze 160 pracodawcami.

Beneficjenci Centrum w Łodzi znaleźli zatrudnienie między innymi na stanowiskach: pracownik biurowy, pracownik działu kadr, analityk internetowy, pracownik call center, pracownik gospodarczy, pracownik ochrony mienia.

Studium przypadku

Osoba bezrobotna

Płeć: kobieta

Wiek: 28 lat

Wykształcenie: średnie

Stopień i rodzaj niepełnosprawności: umiarkowany, choroba psychiczna

Stanowisko: pracownik biurowy – sekretarka

Pracodawca

Wielkość: mała firma

Rodzaj: otwarty rynek pracy

Branża: nieruchomości

Opis przypadku:

Wsparcie beneficjentki, która chciała wrócić na rynek pracy po urlopie wychowawczym, rozpoczęło się od określenia jej możliwości i potrzeb w obszarze aktywizacji zawodowej – powstał Indywidualny Plan Działania. Specjaliści z Fundacji przeanalizowali informacje dotyczące wykształcenia i dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz ograniczeń zdrowotnych kobiety. Kolejnymi krokami było omówienie sytuacji na lokalnym rynku pracy metod aktywnego poszukiwania zatrudnienia, a także udzielenie pomocy w sporządzeniu profesjonalnych dokumentów aplikacyjnych. Wspólne określenie mocnych stron klientki, jej umiejętności oraz predyspozycji zawodowych stanowiło początek przygotowań do rozmów kwalifikacyjnych. Przeanalizowano dotychczasowe doświadczenia kobiety w tym zakresie

i udzielono informacji, w jaki sposób powinna przygotować się do kolejnych spotkań z pracodawcami. Beneficjentka zdecydowała się skorzystać również ze wsparcia psychologicznego w poszukiwaniu pracy oraz uczestniczyć w warsztacie z zakresu efektywnej komunikacji, aby jeszcze lepiej radzić sobie w przyszłym środowisku pracy. Klientka z dużym zaangażowaniem podeszła do realizacji swoich celów. W ciągu trzech tygodni od zgłoszenia się do Fundacji wzięła udział w trzech rozmowach kwalifikacyjnych, podczas których wykazała się dużą motywacją, elokwencją i kulturą osobistą. Aż dwa z tych spotkań zakończyły się dla niej sukcesem, co bardzo podbudowało jej wiarę we własne możliwości. Kobieta została zatrudniona w małej firmie Golden Lion Sp z o.o z branży nieruchomości.

Okres trwania procesu:

Od maja do czerwca 2014 r.

Podsumowanie/wnioski:

Zatrudnienie naszej beneficjentki było nowym doświadczeniem dla pracodawcy, który wcześniej nie miał wśród pracowników osób z niepełnosprawnością.

Opole

Centrum Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych w Opolu powstało w 2009 r. Obejmuje wsparciem osoby z województwa opolskiego i śląskiego.

W 2013 r. i do września 2014 r. ze wsparcia fundacyjnej agencji zatrudnienia w Opolu skorzystało 540 osób, w tym 194 z terenów wiejskich i małomiasteczkowych. Zatrudnienie znalazło 128 osób, 20 z nich zamieszkuje tereny wiejskie i małomiasteczkowe. Wskaźnik zatrudnienia wynosi zatem 24%. Nawiązana została współpraca ze 123 pracodawcami.

Beneficjenci Centrum w Opolu znaleźli zatrudnienie między innymi na stanowiskach: specjalista ds. sprzedaży, sprzedawca-kasjer, pracownik ds. obsługi klienta, magazynier, specjalista ds. rekrutacji, księgowy, referent, psycholog, pracownik administracyjno-biurowy, ślusarz, specjalista ds. pozycjonowania stron internetowych, recepcjonistka, specjalista ds. promocji i sprzedaży, specjalista ds. marketingu internetowego, pracownik fizyczny.

Studium przypadku

Osoba bezrobotna**Płeć:** mężczyzna**Wiek:** 35 lat**Wykształcenie:** wyższe niepełne**Stopień i rodzaj niepełnosprawności:** umiarkowany, choroba psychiczna**Stanowisko:** handlowiec – konserwator**Pracodawca****Wielkość:** mała firma**Rodzaj:** otwarty rynek pracy**Branża:** usługi**Opis przypadku:**

Mężczyzna zgłosił się do Fundacji po odejściu z zakładu pracy chronionej. Jego głównym celem było znalezienie zatrudnienia dostosowanego do niepełnosprawności. Chciał również uniknąć presji i nerwowej atmosfery. Pośrednik pracy przedstawił mu ofertę z możliwością przekwalifikowania się. Beneficjent wziął udział w zewnętrznym szkoleniu specjalistycznym „Ochrona przeciwpożarowa w przedsiębiorstwach”. Dzięki zaangażowaniu i chęci rozwoju w nowym zawodzie podjął zatrudnienie. Pojawiły się jednak problemy, które dotyczyły niepełnosprawności i dostosowania umiejętności do oczekiwań pracodawcy. Dalsze wsparcie i interwencja pośrednika pracy przyczyniły się do zwiększenia świadomości pracodawcy co do schorzenia pracownika, zaakceptowania jego ograniczeń oraz docenienia starań. W rezultacie mężczyzna utrzymał zatrudnienie – został przeniesiony na inne stanowisko, które jest dostosowane do jego możliwości i pozwala na wykorzystanie w pełni posiadanych umiejętności.

Okres trwania procesu:

Od lutego do lipca 2014 r.

Podsumowanie/wnioski:

Dzięki zatrudnieniu naszego beneficjenta pracodawca nabył umiejętność zarządzania różnorodnym zespołem. Skorzystał także z dofinansowania do zatrudnienia osoby niepełnosprawnej. Dobre doświadczenia i wsparcie ze strony Fundacji zaowocowały długofalową współpracą z pracodawcą, w wyniku której jego zespół powiększył się o trzy osoby z niepełnosprawnością, co przyniosło nowe możliwości rozwoju zarówno dla firmy, jak i dla pracowników.

Poznań

Centrum Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych w Poznaniu powstało pod koniec 2013 r. Obejmuje wsparciem osoby z województwa wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.

W 2014 r. (od stycznia do września) ze wsparcia fundacyjnej agencji zatrudnienia w Poznaniu skorzystało 206 osób, w tym 189 z terenów wiejskich i małomiasteczkowych. Zatrudnienie znalazły 23 osoby, 20 z nich zamieszkuje tereny wiejskie i małomiasteczkowe. Wskaźnik zatrudnienia wynosi zatem 11%. Nawiązana została współpraca z 65 pracodawcami.

Beneficjenci Centrum w Poznaniu znaleźli zatrudnienie między innymi na stanowiskach: pracownik gospodarczy, pomoc nauczyciela, młodszy technik wsparcia użytkownika, pracownik ochrony, specjalista ds. administracji, sprzedawca oraz magazynier. Jedna osoba rozpoczęła własną działalność gospodarczą.

Studium przypadku

Osoba bezrobotna

Płeć: mężczyzna

Wiek: 21 lat

Wykształcenie: średnie (w trakcie studiów)

Stopień i rodzaj niepełnosprawności: lekki, niepełnosprawność sprzężona: uszkodzenie narządu wzroku, choroba psychiczna oraz choroba układu oddechowego

Stanowisko: młodszy technik wsparcia użytkownika

Pracodawca

Wielkość: duża firma

Rodzaj: otwarty rynek pracy

Branża: teleinformatyczna

Opis przypadku:

Mężczyzna przystąpił do projektu „Wsparcie środowiska osób niepełnosprawnych z terenów wiejskich i małomiasteczkowych” na początku kwietnia 2014 r., z olbrzymią motywacją do znalezienia pracy i chęcią poszerzenia swoich umiejętności informatycznych. Problemy ze wzrokiem – z powodu których beneficjent uczył się wcześniej w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Niewidomych – nie osłabiły jego chęci do szukania zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Mimo młodego wieku podejmował się on różnych zajęć, kilkakrotnie był zatrudniany, nie tylko w czasie wakacji. Pracował w punktach usługowo-handlowych, gdzie nauczył się przydatnych umiejętności, np. pracy w grupie. Mężczyzna skorzystał z konsultacji doradcy zawodowego oraz usług pośrednictwa pracy.

W styczniu 2014 r. poznański oddział Fundacji rozpoczął współpracę przy zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z firmą Komputronik S.A. – beneficjent został zaproszony w maju właśnie do tej firmy na rozmowę kwalifikacyjną, po której otrzymał zatrudnienie na stanowisku młodszego technika wsparcia użytkownika. Jego obowiązki to: pomoc użytkownikom w problemach technicznych, przygotowywanie sprzętu dla nowo zatrudnionych pracowników,

bieżące naprawy i serwis urządzeń.

W opinii przełożonego mężczyzna jest bardzo zaangażowany w zdobywanie wiedzy potrzebnej do realizowania zadań w dziale IT. Dał się poznać jako osoba sumienna i chętna do współpracy, nie boi się nawet skomplikowanych problemów i wyzwań. Jest punktualny, cechuje go niesłabnący entuzjazm.

Okres trwania procesu:

Od kwietnia do czerwca 2014 r.

Podsumowanie/wnioski:

Dla beneficjenta niepełnosprawność nie jest przeszkodą w osiągnięciu celów zawodowych. Rozważnie planuje on kolejne kroki: pracę, studia. Chce pogłębiać umiejętności na różnego rodzaju kursach, by poprawić swoją sytuację na rynku pracy i wciąż rozwijać się w wymagającej branży, jaką jest informatyka. Była ona zawsze jego pasją – a dzięki własnej motywacji i wsparciu Fundacji Aktywizacja udało mu się przełożyć hobby na wykonywany zawód.

Rzeszów

Centrum Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych w Rzeszowie powstało pod koniec 2013 r. Obejmuje wsparciem osoby z województwa podkarpackiego i małopolskiego.

W 2014 r. (od stycznia do września) ze wsparcia fundacyjnej agencji zatrudnienia w Rzeszowie skorzystało 245 osób, w tym 123 z terenów wiejskich i małomiasteczkowych. Zatrudnienie znalazły 73 osoby, 55 z nich zamieszkuje tereny wiejskie i małomiasteczkowe. Wskaźnik zatrudnienia wynosi zatem 30%. Nawiązana została współpraca ze 109 pracodawcami.

Beneficjenci Centrum w Rzeszowie znaleźli zatrudnienie między innymi na stanowiskach: pracownik biurowy, pracownik obsługi klienta, informatyk, handlowiec, sprzedawca, pracownik kuchni, pracownik produkcji, a także pracownik fizyczny. Kilka osób rozpoczęło również działalność gospodarczą.

Studium przypadku

Osoba bezrobotna

Płeć: kobieta

Wiek: 25 lat

Wykształcenie: wyższe

Stopień i rodzaj niepełnosprawności: umiarkowany, schorzenia narządów wewnętrznych

Stanowisko: fizjoterapeutka

Pracodawca

Wielkość: średnia firma,

Rodzaj: otwarty rynek pracy

Branża: medyczna

Opis przypadku:

Beneficjentka pochodzi z Przemyśla, następnie mieszkała w małej miejscowości w powiecie łańcuckim. Od dziecka ma orzeczoną niepełnosprawność. W 2013 r. ukończyła fizjoterapię na Uniwersytecie Rzeszowskim. Po studiach rozpoczęła poszukiwanie pracy w Rzeszowie, jednak okazało się, że bez doświadczenia zawodowego ma duże trudności w znalezieniu zatrudnienia jako fizjoterapeuta. Wtedy kobieta trafiła do Fundacji Aktywizacja i wzięła udział w projekcie „Wsparcie środowiska osób niepełnosprawnych z terenów wiejskich i małomiasteczkowych”. Na pierwszych spotkaniach doradca zawodowy przeprowadził diagnozę predyspozycji zawodowych oraz możliwości psychofizycznych klientki oraz przygotował wraz z nią Indywidualny Plan Działania. Kobieta miała dokładnie sprecyzowaną wizję kariery zawodowej, chciała znaleźć pracę w wyuczonym zawodzie. Dzięki pośrednictwu Fundacji rozpoczęła trzymiesięczny staż rehabilitacyjny jako fizjoterapeuta w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Rudek” Gabinetu Rehabilitacji w Rzeszowie. W czasie stażu uczestniczka wzorowo wywiązywała się z powierzonych jej obowiązków, była chwalona przez przełożonych i współpracowników. Chętnie uczyła się nowych rzeczy, wyróżniała ją pogodny i pełny zrozumienia podejście do pacjentów. Dodatkowo w ramach projektu zostało sfinansowane dla beneficjentki specjalistyczne szkolenie zawodowe z zakresu *kinesiology taping* (plastrowania). Kobieta również sama inwestowała w swój rozwój i uczestniczyła w kolejnym kursie zawodowym. Pracodawca, widząc zaangażowanie stażystki w wykonywanie obowiązków zawodowych podczas stażu, podjął decyzję o zatrudnieniu jej od maja na stanowisku fizjoterapeuty.

Okres trwania procesu:

Od stycznia do sierpnia 2014 r.

Podsumowanie/wnioski

W sierpniu 2014 r. kobieta podpisała kolejną umowę o pracę w NZOZ-ie „Rudek”. Pracodawca jest z niej bardzo zadowolony i nadal inwestuje w jej rozwój, kierując ją na kolejne kursy z fizjoterapii. Dzięki wsparciu Fundacji i udziałowi w projekcie beneficjentka znalazła zatrudnienie w swoim zawodzie, a pracodawca zyskał profesjonalnego pracownika.

Studium przypadku

Osoba bezrobotna

Płeć: mężczyzna

Wiek: 52 lata

Wykształcenie: średnie zawodowe

Stopień i rodzaj niepełnosprawności: umiarkowany, niepełnosprawność sprzężona: ruchowa oraz neurologiczna

Stanowisko: pracownik dozoru

Pracodawca

Wielkość: średnia firma

Rodzaj: otwarty rynek pracy

Branża: ochrona mienia

Opis przypadku:

Mężczyzna został zrekrutowany do projektu „Wsparcie środowiska osób niepełnosprawnych z terenów wiejskich i małomiasteczkowych” dzięki pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w maju 2014 r. Skorzystał z następujących form wsparcia: przygotowanie Indywidualnego Planu Działania, usługi pośrednictwa pracy oraz poradnictwa prawnego. Dodatkowo brał udział w projekcie „Akademia kompetencji ICT na Podkarpaciu”, realizowanym przez Fundację. Beneficjent jest niepełnosprawny od kilkunastu lat. Dopóki jego schorzenie miało formę łagodną, był zatrudniony jako magazynier. Niestety w 2004 r. choroba zaostrzyła się na tyle, że musiał zrezygnować z pracy. Ponadto mężczyzna czasowo nie miał przyznanego przez ZUS orzeczenia o niepełnosprawności i nie pobierał renty, pozostawał więc bez środków do życia. W późniejszym okresie przyznano mu ponownie orzeczenie o niepełnosprawności. Proces aktywizacji zawodowej beneficjenta przebiegł błyskawicznie. Mężczyzna przystąpił do projektu w maju, a już w połowie czerwca rozpoczął pracę. Po kilku dniach od podjęcia zatrudnienia – dzięki swojemu zaangażowaniu oraz kulturze osobistej – awansował z pracownika dozoru na budowie na dozorcę-recepcjonistę.

Okres trwania procesu:

Od maja do lipca 2014 r.

Podsumowanie/wnioski:

Znalezienie zatrudnienia znacznie podniosło u beneficjenta poczucie własnej wartości, a aktywizacji zawodowej towarzyszy również aktywność społeczna. Po 10-letniej przerwie w pracy mężczyzna ma szansę na podniesienie poziomu życia. Jest on bardzo zadowolony z zatrudnienia, a pracodawca – z pozyskania dzięki Fundacji wartościowego pracownika. Nasz beneficjent był pierwszą niepełnosprawną osobą zatrudnioną w tej firmie. Jego zaangażowanie oraz chęć do pracy przekonały pracodawcę, który w późniejszym okresie zatrudnił także inne osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Warszawa

Centrum Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych w Warszawie powstało w 2004 r. Obejmuje wsparciem osoby z województwa mazowieckiego i lubelskiego.

W 2013 r. i do września 2014 r. ze wsparcia Agencji Zatrudnienia w Warszawie skorzystało 880 osób, w tym 210 z terenów wiejskich i małomiasteczkowych. Zatrudnienie znalazło 226 osób, 26 z nich zamieszkuje tereny wiejskie małomiasteczkowe. Wskaźnik zatrudnienia wynosi zatem 26%. Nawiązana została współpraca ze 181 pracodawcami.

Beneficjenci Centrum w Warszawie znaleźli zatrudnienie między innymi na stanowiskach: pracownik biurowy, telemarketer, pracownik ochrony mienia, pracownik produkcji, kierowca, pracownik fizyczny, pracownik recepcji, kaletnik, pracownik administracji samorządowej, magazynier, administrator bazy danych.

Studium przypadku

Osoba bezrobotna

Płeć: mężczyzna

Wiek: 32

Wykształcenie: policealne oraz wyższe licencjackie

Stopień i rodzaj niepełnosprawności: umiarkowany, autyzm

Stanowisko: tester oprogramowania

Pracodawca

Wielkość: średnia firma

Rodzaj: otwarty rynek pracy

Branża: IT

Opis przypadku:

Beneficjent był uczestnikiem zajęć w e-centrum w Przasnyszu, mieszka w Nadarzynie, choruje na autyzm. W kontaktach społecznych cechuje go znaczne wycofanie, ma problemy z autoprezentacją i nawiązywaniem relacji oraz niekontrolowane kompulsje ruchowe, które ujawniają się w sytuacjach silnie stresowych. Ma natomiast bardzo analityczny umysł i znaczne kompetencje informatyczne – wykształcenie wyższe z zakresu informatyki i ekonometrii, znajomość języków programowania: Pascal, C, C++ oraz administracji sieci komputerowych. Mężczyzna został skierowany na trzy rozmowy kwalifikacyjne do różnych firm, na stanowiska programistyczne. Niestety, ze względu na bariery komunikacyjne między nim a potencjalnymi pracodawcami, nie przeszedł ich pomyślnie. Specyfika schorzenia uniemożliwia szybką zmianę jego zachowania w tym zakresie, mimo wsparcia trenera pracy. Potencjał beneficjenta został jednak dostrzeżony przez firmę 7Bulls.com z Warszawy. Pracodawca zgodził się na przeprowadzenie drugiej rozmowy

kwalifikacyjnej, tym razem przy wykorzystaniu komunikatora tekstowego *jabber*. Rezultat okazał się pomyślny: brak bezpośredniego kontaktu oraz konkretny charakter komunikatów przekazywanych za pośrednictwem *jabbera* pozwoliły odkryć potencjał kandydata. Został on zatrudniony jako tester oprogramowania na umowę o pracę, na okres próbny od czerwca 2014 r.

Obecnie mężczyzna pracuje w pokoju sam i kontaktuje się z innymi pracownikami wyłącznie tekstowo, przy pomocy *jabbera* i poczty elektronicznej. Jest osobą rzetelną, produktywną i lubianą przez zespół. Wszystko wskazuje na to, że umowa o pracę – zawarta na okres próbny – zostanie wkrótce przedłużona.

Okres trwania procesu:

Od marca do lipca 2014 r.

Podsumowanie/wnioski:

Dla osób z tak szczególnym schorzeniem, jakim jest autyzm, szansą na aktywizację zawodową jest wrażliwość społeczna pracodawców. Firma 7Bulls nie kierowała się uprzedzeniami, wykazała się zainteresowaniem specyfiką choroby oraz elastycznością i kreatywnością, co zaowocowało nietypową formą rozmowy kwalifikacyjnej, prowadzonej za pośrednictwem komunikatora. Przyniosło to pozytywny efekt – zatrudnienie lojalnego, bardzo kompetentnego pracownika. Dla naszego beneficjenta praca stanowi bardzo ważny element rozwoju społecznego oraz szansę na podnoszenie kompetencji zawodowych – mimo ograniczeń, jakie niesie ze sobą niepełnosprawność.

Wrocław

Centrum Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych we Wrocławiu powstało pod koniec 2013 r. Obejmuje wsparciem osoby z województwa dolnośląskiego i lubuskiego.

W 2014 r. (od stycznia do września) ze wsparcia fundacyjnej agencji zatrudnienia we Wrocławiu skorzystały 293 osoby, w tym 245 z terenów wiejskich i małomiasteczkowych. Zatrudnienie znalazło 60 osób, 30 z nich zamieszkuje tereny wiejskie i małomiasteczkowe. Wskaźnik zatrudnienia wynosi zatem 20%. Nawiązana została współpraca z 87 pracodawcami.

Beneficjenci Centrum we Wrocławiu znaleźli zatrudnienie między innymi na stanowiskach: pracownik gastronomii, pomoc kuchenna, kasjer-sprzedawca, pracownik gospodarczy, pracownik ochrony mienia, tester oprogramowania, specjalista ds. integracji oprogramowania, pracownik rozlewni wód.

7. DOŚWIADCZENIA FUNDACJI AKTYWIZACJA WE WSPÓŁPRACY Z PRACODAWCAMI

Działając na rzecz osób z niepełnosprawnościami, prowadzimy szereg działań mających na celu edukację i aktywizację zawodową naszych beneficjentów. Dążymy do wprowadzenia ich na otwarty rynek pracy, a szczególny nacisk kładziemy na współpracę z pracodawcami w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Od 10 lat prowadzimy agencję zatrudnienia, w ramach której kompleksowo wspieramy pracodawców podczas realizowanych przez nich procesów rekrutacyjnych. Ogólnopolski zasięg działalności – 8 oddziałów (Białystok, Bydgoszcz, Łódź, Opole, Poznań, Rzeszów, Warszawa, Wrocław), sieć 250 regionalnych punktów obsługi klientów w całym kraju – oraz potencjał kadrowy czynią z nas lidera we wdrażaniu nowoczesnych rozwiązań w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych. Nasi pracownicy to wykwalifikowani specjaliści, posiadający bogate doświadczenie w aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami: doradcy zawodowi, pośrednicy pracy, specjaliści ds. HR, psychologowie, prawnicy, managerowie. Działają oni w oparciu o wypracowane i wdrożone standardy, zapewniające najwyższą jakość usług. Pracodawcy, którzy korzystają z naszego wsparcia w zakresie pośrednictwa pracy, mają pewność, że zostanie do nich skierowany dobrze wykwalifikowany i w pełni odpowiadający ich potrzebom kandydat. Dzięki temu są oni odciążeni z prowadzenia całego procesu rekrutacyjnego, jednak decyzja o zatrudnieniu danej osoby zawsze pozostaje po ich stronie. Z roku na rok dzięki naszemu wsparciu pracodawcy zyskują coraz więcej kompetentnych pracowników. W 2013 r. wprowadziliśmy na rynek pracy 463 osoby. Według stanu na koniec sierpnia 2014 r. – 590 osób, czyli więcej niż w całym poprzednim roku. Pozwala to sądzić, że w kolejnych latach będziemy wspierać coraz liczniejszych pracodawców, proponując im coraz większą liczbę pracowników. Stale rozwijamy sieć kontaktów z pracodawcami i docieramy do tych, dla których zatrudnianie osób niepełnosprawnych jest czymś zupełnie nowym. Temat ten początkowo może budzić lęk, obawę przed nieznanym. Kojarzony jest z ogromnym wyzwaniem organizacyjnym, dodatkowymi formalnościami. Również pokutujący stereotyp osób niepełnosprawnych – niesamodzielnych, które wymagają wsparcia, a jako pracownicy są mniej wydajni – nie wpływa na otwartość wobec ich zatrudniania. Edukujemy pracodawców i rozwiewamy ich wątpliwości poprzez indywidualnie dopasowane szkolenia i warsztaty z zakresu:

- współpracy z osobami niepełnosprawnymi,
- adaptacji pracownika z niepełnosprawnością w miejscu pracy,

- przygotowania managerów do zarządzania różnorodnym zespołem,
- zatrudniania osób niepełnosprawnych (rekrutacja, przywileje i obowiązki pracownika i pracodawcy, prawo pracy),
- przystosowania i wyposażenia miejsca pracy,
- uzyskiwania dofinansowań do wynagrodzeń niepełnosprawnych pracowników,
- praktycznych umiejętności, np. związanych z obsługą Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODiR).

Propagując zatrudnianie osób niepełnosprawnych, ideę społecznej odpowiedzialności biznesu oraz zarządzania różnorodnym zespołem, wychodzimy naprzeciw potrzebom pracodawców poprzez organizację różnego rodzaju spotkań, eventów, konferencji, śniadań biznesowych. Przekazujemy podczas nich wiele istotnych informacji, nasz *know-how*, stwarzamy przestrzeń do wymiany dobrych praktyk. Chętnie dzielimy się naszą wiedzą oraz doświadczeniem z firmami i instytucjami, które tym samym nakłaniamy do przyjęcia osób niepełnosprawnych w poczet ich pracowników. Jesteśmy przekonani, że takie bezpośrednie kontakty dają znakomite rezultaty i znacznie lepiej przybliżają pracodawcom kwestie związane z zatrudnianiem osób z niepełnosprawnościami.

Od listopada 2013 r. do sierpnia 2014 r. w całym kraju zorganizowaliśmy dla pracodawców 30 spotkań, których ich głównym celem było zachęcenie firm, instytucji czy jednostek samorządowych do zatrudniania osób niepełnosprawnych. Szczególny nacisk położony został na zaprezentowanie prawnych aspektów zatrudniania takich osób oraz korzyści finansowych wynikających z obniżenia lub całkowitego zredukowania obowiązkowych wpłat na PFRON, z dofinansowań do wynagrodzeń niepełnosprawnych pracowników, ze zwrotu kosztów adaptacji pomieszczeń, przystosowania i wyposażenia stanowiska pracy, szkolenia pracownika niepełnosprawnego. Ważnymi tematami spotkań były również: odpowiedzialność społeczna biznesu, przełamywanie barier związanych z niepełnosprawnością, korzyści wynikające z budowania różnorodnego zespołu i wpływ, jaki wywiera on na rozwój firmy. Łącznie wzięło w nich udział ponad 2000 osób – właścicieli dużych, średnich i małych przedsiębiorstw, przedstawicieli instytucji publicznych, jednostek samorządowych oraz organizacji pozarządowych. Uczestnictwo w spotkaniach oraz liczna grupa pracodawców zainteresowanych współpracą z nami to realne dowody wzrostu świadomości społecznej oraz znajomości tematu. Cieszy również fakt, że dzięki edukacji i działaniom, jakie prowadzi Fundacja, niepełnosprawni pracownicy postrzegani są jako lojalni, zmotywowani i zaangażowani w swoje obowiązki. Zanika stereotyp, jakoby byli w środowisku zawodowym mniej wydajni, z niższymi kompetencjami. Pracodawcy dostrzegają to i coraz częściej zatrudniają niepełnosprawnych na wyspecjalizowanych stanowiskach, wymagających wysokich kompetencji zawodowych. Zdają sobie

również sprawę ze zmieniającej się sytuacji demograficznej w kraju – tzn. z niskiego przyrostu naturalnego i starzenia się społeczeństwa. Stoją zatem przed wyzwaniem poszukiwania kandydatów do pracy wśród grup do tej pory rzadziej branych pod uwagę, np. osób w wieku 50+ czy niepełnosprawnych.

Zmiany na rynku pracy powodują, że wprowadzamy nowe usługi aktywizacyjne. Wśród osób zatrudnionych w Fundacji są m.in. trenerzy pracy, którzy wspomagają zarówno osoby niepełnosprawne, jak i pracodawców. Zakres ich działalności jest bardzo szeroki: wspierają beneficjentów w poszukiwaniu pracy, w przygotowaniu się do rozmów kwalifikacyjnych, doradzają i szkolą w tym zakresie, często towarzyszą podczas spotkań rekrutacyjnych. Najważniejszy jednak jest fakt, że w początkowym okresie zatrudnienia trenerzy pracy towarzyszą osobom niepełnosprawnym. Pomagają im odnaleźć się w nowym środowisku oraz służą wsparciem podczas nauki wykonywania obowiązków zawodowych. Pracodawcy cenią sobie takie usługi, ponieważ przyspieszają one adaptację osoby niepełnosprawnej w miejscu pracy.

Wychodząc naprzeciw potrzebom zarówno osób niepełnosprawnych, jak i pracodawców, włączamy się w proces zmian polityki dotyczącej rynku pracy, polityki społecznej, a także w kształtowanie nowych narzędzi walki z bezrobociem. Uczestniczymy w ciałach dialogu społecznego i zrzeszeniach organizacji, gdzie opiniujemy zmiany w prawie oraz kształtujemy wizerunek NGO jako partnerów w walce z bezrobociem dla publicznych służb zatrudnienia.

Oferujemy pracodawcom:

- diagnozę dostępności firmy dla osób niepełnosprawnych,
- opracowanie wytycznych mających na celu zniesienie barier uniemożliwiających zatrudnianie niepełnosprawnych pracowników,
- doradztwo z zakresu prawnych i finansowych aspektów zatrudniania pracowników z niepełnosprawnościami,
- rekrutację pracowników,
- szkolenie zespołu w zakresie współpracy z osobami niepełnosprawnymi,
- szkolenie kadry kierowniczej z zarządzania różnorodnym zespołem,
- szkolenie działu kadr, obejmujące rejestrację pracowników w Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODiR),
- pełną obsługę SODiR-u.

Wymagającym pracodawcom proponujemy dodatkową usługę: skrojony na miarę, dostosowany do indywidualnych potrzeb *Program trzy korzyści*, który przygotowujemy jest na podstawie rozpoznania potrzeb i oczekiwań pracodawcy. Program obejmuje kompleksowe, złożone z odrębnych modułów usługi z zakresu:

- rekrutacji pracowników z niepełnosprawnościami i stworzenia dzięki różnorodności stabilnego i zmotywowanego zespołu,
- zredukowania kosztów ponoszonych przez pracodawcę, związanych z zatrudnianiem pracowników,
- stworzenia bądź utrwalenia pozytywnego wizerunku firmy – aktywność CSR-owa bezpośrednio wpływa na pozytywny odbiór społeczny przedsiębiorstwa, co również przyczynia się do wzrostu zysku z prowadzonej działalności.

8. POZARZĄDOWE INSTYTUCJE RYNKU PRACY – NOWE MOŻLIWOŚCI W ŚWIETLE NOWELIZACJI USTAWY O PROMOCJI ZATRUDNIENIA I INSTYTUCJACH RYNKU PRACY

Wspomniane w pierwszej części publikacji wprowadzone zapisy w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (nowelizacja z maja 2014 r.) spowodują duże zmiany w funkcjonowaniu podmiotów publicznych i niepublicznych, w tym NGO, działających w obszarze rynku pracy. Kluczowe kwestie to nowe możliwości walki z bezrobociem i zmiana sposobu finansowania działań Pozarządowych Instytucji Rynku Pracy.

Główna zmiana w ustawie dotyczy kontraktacji (zlecenia) usług rynku pracy agencjom zatrudnienia i jej dwóch form, które zostały przedstawione i porównane w poniższej tabeli.

Dwa sposoby na zlecenie¹⁶⁴:

Kwestia	Zlecenie aktywizacji zawodowej poza PUP wg art. <u>61b</u>	Zlecenie aktywizacji zawodowej poza PUP wg art. <u>66d</u>
Jaki jest cel zatrudnieniowy zlecenia?	Nie mniej niż pół roku zatrudnienia w dowolnej formule (umowa o pracę, umowy cywilnoprawne) – brak opcji podjęcia przez aktywizowanego działalności gospodarczej.	Nie mniej niż pół roku zatrudnienia (ustawa nie określa jego form) lub prowadzenia własnej działalności gospodarczej.
Który PUP może skorzystać ze zlecenia?	Każdy.	Preferowane są urzędy przeciążone pracą – te, które: <ul style="list-style-type: none"> osiągnęły na dzień 31 grudnia poprzedniego roku wskaźnik procentowego udziału pracowników powiatowego urzędu pracy, pełniących funkcję doradcy klienta, w całkowitym zatrudnieniu na poziomie niższym niż 5 punktów procentowych poniżej średniego

¹⁶⁴ Dane za: Ł. Komuda, <http://rynekpracy.org/wiadomosc/993904.html> (04.07.2014).

		<p>procentowego wskaźnika udziału pracowników, uzyskanego we wszystkich powiatowych urzędach pracy LUB</p> <ul style="list-style-type: none"> osiągnęły wskaźnik liczby bezrobotnych przypadających na jednego pracownika powiatowego urzędu pracy, pełniącego funkcję doradcy klienta, na poziomie wyższym niż 15% powyżej średniego wskaźnika liczby bezrobotnych, uzyskanego we wszystkich powiatowych urzędach pracy.
Skąd będzie zlecane finansowane?	Z Funduszu Pracy (FP) – PUP musi ograniczyć działania z użyciem innych instrumentów.	Z przeznaczonej do celów kontraktacji sumy wydzielonej w ramach FP – urzędy nie muszą ograniczać swoich budżetów przeznaczonych na pozostałe instrumenty.
Których zarejestrowanych bezrobotnych można przekazać poza urząd do działań zleconych?	<p>Bezrobotni z każdego z trzech profili pomocy, którzy jednocześnie znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, czyli spełniają jedno z poniższych kryteriów:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie mają więcej niż 30 lat lub mają więcej niż 50 lat, są długotrwale bezrobotni*, korzystają ze świadczeń z pomocy społecznej, posiadają co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18. roku życia, 	Długotrwale bezrobotni*, którym przypisano II lub III profil pomocy (szacunkowo warunek ten spełnia mniej niż połowa wszystkich zarejestrowanych).

	<ul style="list-style-type: none"> są niepełnosprawni. <p>(Szacunkowo jedno z powyższych kryteriów spełnia co najmniej 2/3 bezrobotnych).</p>	
Ilu bezrobotnych PUP przekazuje do działań zleconych?	Dowolna liczba – począwszy od jednego.	Nie mniej niż 200.
Kto może starać się o taki kontrakt?	Każdy podmiot mający status agencji zatrudnienia.	
Jaki jest schemat procesu zlecenia?	Zainteresowany PUP zgłasza sprawę do starosty, wyłania w drodze konkursu agencję-wykonawcę – stosowanie ustawy o zamówieniach publicznych nie będzie konieczne przy małych zleceniach.	Wojewódzki Urząd Pracy (WUP), według podanych wyżej preferencji wyboru PUP-ów, kompletuje grupę bezrobotnych z jednego lub większej liczby powiatów; umowę podpisuje marszałek województwa, który w ramach ustawy o zamówieniach publicznych wyłania agencję zatrudnienia, mającą realizować umowę.
Czy możliwe będzie podzlecenie działań aktywizacyjnych?	Tak (choć może zostać wykluczone w umowie!) – jednak przy założeniu, że umowy będą dotyczyły niewielkich grup bezrobotnych, podzlecenie jest mało prawdopodobne.	Tak – będzie niemal pewne ze względu na to, że duża grupa bezrobotnych zawierać będzie osoby o zróżnicowanych potrzebach.
Jaka jest maksymalna kwota wynagrodzenia agencji?	150% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, obowiązującego w dniu zawarcia umowy o świadczenie działań aktywizacyjnych.	300% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, obowiązującego w dniu zawarcia umowy o świadczenie działań aktywizacyjnych.
Kiedy i w jakich porcjach agencja otrzymywać będzie środki za realizację umowy?	<ul style="list-style-type: none"> Nie więcej niż 30% po podpisaniu umowy, nie mniej niż 50% po rozliczeniu umowy. 	<ul style="list-style-type: none"> 20% po dokonaniu diagnozy sytuacji zawodowej bezrobotnego i zaprojektowaniu działań aktywizacyjnych, mających na celu podjęcie przez bezrobotnego odpowiedniej pracy lub działalności gospodarczej,

		<ul style="list-style-type: none"> • 20% już 14 dni po podjęciu pracy lub działalności gospodarczej, • 30% już 90 dni po podjęciu i kontynuowaniu pracy lub działalności gospodarczej, • 30% już 180 dni po podjęciu i kontynuowaniu pracy lub działalności gospodarczej.
Czy do bezrobotnych objętych zleceniem kierowane są inne formy działań aktywizacyjnych?	Nie.	

* W rozumieniu Ustawy osobą długotrwale bezrobotną jest osoba bezrobotna pozostającego w rejestrze PUP łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w czasie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.

Realizacja nowych usług wiąże się ze zmianą źródła finansowania działań NGO, które pracują na rzecz aktywizacji zawodowej – środki grantowe może uzupełnić lub zastąpić Fundusz Pracy. Wykorzystanie szans, jakie daje ustawa, powinno pozwolić na większą stabilizację finansowania organizacji i ciągłość realizowanych działań. Tym samym zniwelowana została by podstawowa bariera, jaką Pozarządowe Instytucje Rynku Pracy wskazywały w badaniu „Niepubliczne agencje zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Możliwości i dylematy rozwoju w sektorze pozarządowym” – czyli brak stabilności finansowej.

Należy jednak pamiętać, że nowe przepisy nie faworyzują trzeciego sektora, więc kolejną istotną zmianą będzie konieczność konkurowania o środki Funduszu Pracy z komercyjnymi agencjami zatrudnienia, dla których głównym wskaźnikiem sukcesu, w przeciwieństwie do NGO, jest zysk. Kluczowe więc okażą się: *know-how* i potencjał, znajomość klientów, wieloletnie doświadczenie, zwłaszcza w aktywizacji grup defaworyzowanych.

Kolejną znaczącą zmianą, którą wprowadziła nowelizacja przywoływanej tu ustawy, jest Program Aktywizacji i Integracji (PAiI). Według ustawy może on być realizowany przez PUP w partnerstwie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej lub z organizacją pozarządową. PAiI przeznaczony jest dla osób najbardziej oddalonych od rynku pracy, jednocześnie korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Zgodnie z założeniami osoba bezrobotna w czasie uczestnictwa w programie realizuje działania aktywizacyjne, tj. prace społecznie użyteczne,

oraz bierze udział w działaniach integracyjnych: grupowym poradnictwie specjalistycznym, warsztatach trenerskich, grupach wsparcia. Zarówno działania aktywizacyjne, jak i integracyjne realizowane są w wymiarze 10 godzin tygodniowo, przez co najmniej 2 miesiące. Rolą organizacji pozarządowych może więc być realizacja działań integracyjnych, służących kształtowaniu aktywnej postawy w życiu społecznym i zawodowym.

Nowelizacja ustawy wprowadza zmiany, które są szansą na wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych działających na rynku pracy. Należy więc liczyć na to, że publiczne służby zatrudnienia dostrzegą, jak istotną rolę w aktywizacji osób bezrobotnych mogą odegrać NGO ze swoim wieloletnim *know-how*. Wiadomo bowiem, że tylko regionalna współpraca kilku podmiotów, wzajemne uczenie się i wykorzystywanie swoich mocnych stron może przynieść realną zmianę na rynku pracy – zwłaszcza w kwestii zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.

Centra Edukacji i Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych

BIAŁYSTOK

ul. Legionowa 28 lok. 609
15-281 Białystok
tel. 85 679 26 65
e-mail: bialystok@idn.org.pl

BYDGOSZCZ

ul. Gajowa 99
85-717 Bydgoszcz
tel. 52 516 46 14
e-mail: bydgoszcz@idn.org.pl

ŁÓDŹ

ul. Dowborczyków 30/34 II p.
90-019 Łódź
tel. 42 237 55 19
e-mail: lodz@idn.org.pl

OPOLE

ul. Ozimska 25
45-057 Opole
tel. 77 542 19 01
e-mail: opole@idn.org.pl

POZNAŃ

ul. Poznańska 62 lok. 101
60-853 Poznań
tel. 61 679 29 94
e-mail: poznan@idn.org.pl

RZESZÓW

al. Rejtana 10
35-310 Rzeszów
tel. 17 742 17 63
e-mail: rzeszow@idn.org.pl

WROCŁAW

pl. Strzelecki 25
50-224 Wrocław
tel. 71 726 31 75
e-mail: wroclaw@idn.org.pl

WARSZAWA

ul. Narbutta 49/51
02-529 Warszawa
tel. 22 565 48 79
e-mail: warszawa@idn.org.pl